

Zakon o rovnoprávnosti spolova
Закон о равноправности полов
Law on Gender Equality

Postizanje demokratije unaprijed pretpostavlja postojanje stvarnog partnerstva između muškarca i žene u vođenju poslova društva, u kome oni rade u uslovima ravnopravnosti i komplementarnosti, uzajamno se obogaćujući svojim razlikama. (čl.4)

Demokratija se zasniva na pravu svakoga da učestvuje u upravljanju javnim poslovima; ona stoga zahtijeva postojanje predstavničkih institucija na svim nivoima, a posebno parlamenta, u kome su predstavljene sve komponente društva i koje imaju potrebna ovlaštenja i sredstva da izraze volju naroda kroz zakonodavni proces i nadgledanjem poslova upravljanja. (čl. 11)

Univerzalna Deklaracija o demokratiji

Постизање демократије унапријед претпоставља постојање стварног партнерства између мушкарца и жене у вођењу послова друштва, у коме они раде у условима равноправности и комплементарности, узјамно се обогаћујући својим разликама. (чл.4)

Демократија се заснива на праву свакога да учествује у управљању јавним пословима; она стога захтијева постојање представничких институција на свим нивоима, а посебно парламента, у коме су представљене све компоненте друштва и које имају потребна овлашћења и средства да изразе вољу народа кроз законодавни процес и надгледањем послова управљања. (чл. 11)

Универзална Декларација о демократији

ZAKON O
RAVNOPRAVNOSTI
SPOLOVA
U BOSNI
I HERCEGOVINI

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda je u nedavnom obraćanju rekao: "Ravnopravnost spolova nije cilj sam za sebe. To je preduvjet za ispunjenje zadatka smanjenja siromaštva, unapređenja održivog razvoja i izgradnje dobrog upravljanja."

Ova izjava ima posebnu važnost za Bosnu i Hercegovinu. Da bi bio osiguran pošten i održiv razvojni proces, svi moramo biti odlučni u uključivanju ravnopravnosti spolova u svaki aspekt našega posla.

Usvajanje Zakona o ravnopravnosti spolova na državnom nivou je značajan događaj, koji je pokazao odlučnost države u spremnosti da teži ka ravnopravnosti spolova na svim nivoima kreiranja politika. Također, to je najobuhvatniji zakon te vrste usvojen u Jugoistočnoj Evropi, koji uključuje sve relevantne sektore društva, preko privrede i pravde, do obrazovanja i medija.

Predlagač i nosilac aktivnosti za izradu Zakona bilo je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine uz koordinaciju Gender centra Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centra Republike Srpske. U izradi teksta Zakona pored predstavnika državnih institucija bili su uključeni i predstavnici nevladinog sektora.

Usvajanje ovoga Zakona postignuto je bliskom saradnjom Ujedinjenih naroda, vlade i civilnoga društva. Tehničku podršku pružili su UN grupa za ravnopravnost spolova, koju sačinjavaju UNDP, UNICEF, UNFPA, UNOHCHR i ILO.

Sada, kada je Zakon usvojen, aktivnosti na implementaciji Zakona u cilju postizanja pune ravnopravnosti spolova moraju početi. Bliska saradnja zvaničnika iz entitetskih i državne Vlade već je dovela do uspostave Agencije za ravnopravnost spolova na državnom nivou, koja je nadležna za praćenje i provođenje Zakona.

Agencija za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini, uz podršku UNDP-a i UN grupe za ravnopravnost spolova, Gender centara Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, implementira projekat u okviru kojeg su osnovane radne grupe za: medije, obrazovanje, javni život, rad, zapošljavanje i pristup svim oblicima resursa, zdravlje i socijalnu politiku, te sudske procedure i propise.. Zadatak ovih grupa, i drugih dodatnih grupa ukoliko se ukaže potreba za njima, je razvijanje mehanizama za efikasniju primjenu ovog Zakona.

Na kraju, želimo zahvaliti Kanadskoj agenciji za razvoj i Vladi Japana na njihovoj spremnosti da promoviraju ravnopravnost spolova i podrže vlade u Bosni i Hercegovini u provedbi Zakona o ravnopravnosti spolova.

*Jens Toyberg-Frandzen
Rezidentni predstavnik UNDP-a
u Bosni i Hercegovini*

*Mirsad Kebo
Ministar za ljudska prava i izbjeglice
Bosne i Hercegovine*

AGENCIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA BiH

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine osnovana je Odlukom Vijeća ministara 19.02.2004. godine. Osim praćenja i nadzora nad provođenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Agencija obavlja i slijedeće funkcije:

1. Periodično izrađuje Državni plan akcije za promoviranje ravnopravnosti među spolovima, zasnovan na prijedlozima svih ministarstava na državnom nivou, planu GC, a koji će Ministarstvo predstaviti svake godine Vijeću ministara BiH.
2. Prati primjenu i vrši koordinaciju aktivnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu implementacije Državnog plana.
3. Priprema godišnje izvještaje Vijeću ministara BiH o statusu spolova u BiH na osnovu izvještaja GC.
4. Vršiti ocjenjivanje zakona, akata i podzakonskih akata, koje usvaja Vijeće ministara BiH, kako bi se pratilo djelovanje na ravnopravnost spolova i ravnopravnu zastupljenost spolova.
5. Izrađuje metodologiju za ocjenu efekata državne politike i programa u vezi s ravnopravnošću spolova.
6. Obavlja ostale poslove u vezi sa promocijom ravnopravnosti spolova i provođenjem svrhe ovog zakona.

Kontakt informacije:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Kulovića br.4

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Tel/fax: + 387 33 204 990

Podržano od strane UNDP-a, CIDA-e i Finske Vlade

ZAKON O
RAVNOPRAVNOSTI
SPOLOVA

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI

**PARLAMENTARNA
SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

161

Na osnovu člana IV. 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 22. aprila 2003. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj 21. maja 2003. godine, usvojila je:

I OPĆE ODREDBE

ČLAN 1

Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova i garantiraju jednake mogućnosti svim građanima, kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi društva, te sprečava direktna i indirektna diskriminacija zasnovana na spolu.

ČLAN 2

Spolovi su ravnopravni.

Puna ravnopravnost spolova garantira se u svim sferama društva, a naročito u oblasti obrazovanja, ekonomiji, zapošljavanju i radu, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, sportu, kulturi, javnom životu i medijima, bez obzira na bračno i porodično stanje.

Diskriminacija po osnovu spola i spolne orijentacije zabranjena je.

II DISKRIMINACIJA

ČLAN 3

Diskriminacija po osnovu spola, u smislu ovog zakona, predstavlja svako pravno ili faktičko, direktno ili indirektno razlikovanje, privilegiranje, isključivanje ili ograničavanje zasnovano na spolu, zbog kojeg se pojedinkama/cima otežava ili negira priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i svakom drugom području javnog života.

Diskriminacija može biti direktna ili indirektna.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu, u istoj ili sličnoj situaciji, a po osnovu spola.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve, dovede u nepovoljan položaj osobu jednog spola u poređenju sa osobama drugog spola. Diskriminacijom po osnovu spola ne smatra se norma, kriterij ili praksa koju je moguće objektivno opravdati postizanjem zakonitog cilja, proporcionalnog preduzetim nužnim i opravdanim mjerama.

U skladu sa stavom 5. ovog člana dozvoljeno je uspostavljanje specijalnih mjera s ciljem promoviranja jednakosti i ravnopravnosti spolova i eliminiranja postojeće neravnopravnosti, odnosno zaštite spolova na osnovu biološkog određenja.

ČLAN 4

U smislu ovog zakona smatra se:

- a) **spol:** društveno uspostavljena uloga žena i muškaraca u javnom i privatnom životu, za razliku od istog izraza koji daje biološko određenje. Izraz spol u duhu ovog zakona pokazuje značaj koji je unutar društva dat biološkom određenju spola.
- b) **nasilje na osnovu spola:** bilo koje djelo koje nanosi fizičku, mentalnu, seksualnu ili ekonomsku štetu ili patnju, kao i prijetnje takvim djelima koje ozbiljno sputavaju osobe da uživaju u svojim pravima i slobodama na principu ravnopravnosti spolova, u javnoj ili privatnoj sferi života, uključujući i trgovinu ljudima radi prisilnog rada, te ograničenje ili proizvoljno lišenje slobode;
- c) **uznemiravanje:** svaka situacija u kojoj dođe do neželjenog ponašanja u vezi sa spolom, a koje ima za cilj i rezultat nanošenje štete dignitetu osobe ili stvaranje zastrašujuće, neprijateljske, ponižavajuće, prijeteeće ili slične situacije;
- d) **seksualno uznemiravanje:** svako ponašanje koje riječima, ili radnjama, ili psihičkim djelovanjem seksualne prirode za cilj ili rezultat ima nanošenje štete dignitetu osobe ili stvaranje zastrašujuće, neprijateljske, ponižavajuće, prijeteeće ili slične situacije, koje je motivirano pripadnošću različitom spolu ili različitom seksualnom orijentacijom, a koje za oštećenu osobu predstavlja nepoželjno fizičko, verbalno, sugestivno i drugo ponašanje;
- e) **poslodavac/ka, zaposlenik/ca, radnik/ca:** onako kako je to definirano entitetskim zakonima koji reguliraju radne odnose.

IV OBRAZOVANJE

ČLAN 5

Svi imaju jednaka prava na obrazovanje, bez obzira na spol.

Obrazovna institucija ne smije vršiti diskriminaciju zasnovanu na spolu u vezi sa:

- uslovima prijema;
- odbijanjem prijema;
- načinom pružanja usluga i beneficija;
- isključenjem iz procesa obrazovanja;
- vrednovanjem dostignutih rezultata tokom obrazovanja;
- jednakim uslovima u stvaranju karijere i profesionalnom usmjeravanju, stručnom usavršavanju i sticanju diploma;
- u drugim mogućim slučajevima.

ČLAN 6

Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe obezbijedit će da planovi, programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sistema koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova. Sadržaji koji promoviraju jednakost spolova sastavni su dio nastavnog programa za sve nivoe obrazovanja.

Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe osigurat će efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije i seksualnog uznemiravanja i neće preduzimati nikakve disciplinske ili druge kaznene mjere prema osobi zbog činjenice da se on/ona žalio/la na diskriminaciju, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje, ili je svjedočio/la o diskriminaciji, uznemiravanju ili seksualnom uznemiravanju.

ČLAN 7

Svi su ravnopravni u procesu zapošljavanja po osnovu spola.

U suprotnosti sa ovim zakonom je svaka diskriminacija zasnovana na spolu u procesu ponude zapošljavanja, otvorenog oglasa, postupku popune slobodnih radnih mjesta, radnog odnosa i otkaza radnog odnosa, osim u slučajevima predviđenim članom 3, stav 5. i 6. ovog zakona.

ČLAN 8

Zabranjena diskriminacija po osnovu spola u radu i radnim odnosima je:

- neprimjenjivanje jednake plaće i drugih beneficija za isti rad, odnosno za rad jednake vrijednosti;
- onemogućavanje napredovanja u poslu pod jednakim uslovima;
- onemogućavanje jednakih uslova za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje;
- neravnomjerna prilagođenost radnih i pomoćnih prostorija i opreme poslodavca biološko-fiziološkim potrebama zaposlenika oba spola;
- različit tretman zbog trudnoće, porođaja ili korištenja prava na porodiljsko odsustvo, što uključuje i onemogućavanje povratka na isti ili jednako plaćen posao u istom nivou nakon isteka porodiljskog odsustva, kao i različit tretman muškaraca i žena u vezi sa donošenjem odluke o korištenju odsustva nakon rođenja djeteta;
- bilo koji nepovoljni tretman roditelja ili staratelja u usklađivanju obaveza iz porodičnog i profesionalnog života;
- organiziranje posla, podjele zadataka ili na drugi način određivanja uslova rada, otkazivanje radnog odnosa, tako da se na osnovu spola ili bračnog statusa zaposleniku dodjeljuje nepovoljniji status u odnosu na druge zaposlenike;
- svaka druga radnja ili djelo koje predstavlja neki od oblika direktne ili indirektno diskriminacije, utvrđene članom 3, stav 3. i 4. ovog zakona.

Poslodavac je dužan preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije po osnovu spola u radu i radnim odnosima, utvrđene stavom 1. ovog člana, te ne smije preduzimati nikakve mjere prema zaposleniku/ci zbog činjenice da se on/ona žalio/la na uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i diskriminaciju po osnovu spola.

ČLAN 9

Opći i posebni kolektivni ugovori trebaju biti usklađeni sa odredbama ovog zakona i osigurati jednake mogućnosti bez obzira na spol.

Sindikati i udruženja poslodavaca imat će posebnu ulogu u osiguranju jednake zaštite prava na rad i uslova pri zapošljavanju i osigurati da ne postoji diskriminacija po osnovu spola među članovima, bilo da je direktna ili indirektna.

ČLAN 10

Svi imaju jednaka prava pristupa ekonomskom poslovanju, bez obzira na spol, što podrazumijeva jednak tretman u pristupu svim ekonomskim resursima, privatizaciji, pristupu i korištenju kredita i drugih oblika finansijske pomoći, dozvola i registracija za poslovanje, kao i uslova za njihovo dobijanje.

Jednak tretman i jednake mogućnosti, te eliminacija diskriminacije bit će osigurani i za žene na selu, kako bi bio omogućen njihov ekonomski opstanak i opstanak njihove porodice.

VII SOCIJALNA ZAŠTITA

ČLAN 11

Svi imaju jednaka prava na socijalnu zaštitu bez obzira na spol.

Zabranjena je diskriminacija po osnovu spola u uživanju svih oblika socijalnih prava utvrđenih važećim zakonima, a posebno u slučajevima:

- podnošenja zahtjeva za ostvarivanje bilo kojeg prava iz oblasti socijalne zaštite;
- postupka utvrđivanja i načina korištenja socijalnih prava i utvrđenih beneficija;
- prestanka uživanja utvrđenih prava.

ČLAN 12

Nadležne vlasti osigurat će da zakoni i drugi akti, te mehanizmi koji se odnose na pristup i korištenje socijalne zaštite nisu diskriminirajući po osnovu spola, bilo direktno ili indirektno.

VII ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

ČLAN 13

Svi imaju jednako pravo na zdravstvenu zaštitu, dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje porodice, bez obzira na spol.

Zdravstvene institucije poduzet će sve mjere s ciljem sprečavanja diskriminacije po osnovu spola u uživanju svih oblika zdravstvene zaštite.

Nadležni organi vlasti poduzet će posebne mjere s ciljem zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja žena.

VIII SPORT I KULTURA

ČLAN 14

Svi imaju jednaka prava i mogućnosti učešća i pristupa sportskom i kulturnom životu bez obzira na spol.

Nadležni organi vlasti, institucije i pravne osobe dužni su preduzeti sve mjere s ciljem sprečavanja diskriminacije po osnovu spola, a radi osiguranja jednakih mogućnosti za:

- pristup grani sporta ili kulturnom pravcu;
- razvoj i pružanje potpore pojedinim granama sporta ili kulturnom pravcu;
- dodjeljivanje nagrada zajednice za izuzetna sportska i kulturna dostignuća unutar iste grane sporta ili kulturnog pravca

IX JAVNI ŽIVOT

ČLAN 15

Državna tijela i tijela lokalne samouprave, upravljačka tijela kompanija, političke stranke i ostale neprofitne organizacije osigurat će i promovirati ravnopravnu zastupljenost po osnovu spola u upravljanju i procesu odlučivanja.

Radi postizanja cilja iz stava 1. ovog člana, nadležne vlasti sačinjit će posebne programe i planove, koji će biti korišteni radi poboljšanja spolne zastupljenosti u organima vlasti na svim nivoima. Programi i planovi sadržavat će mjere za poboljšanje spolne zastupljenosti.

Radi ravnopravne zastupljenosti spolova, procent učešća spolova u tijelima vlasti na svim nivoima, uključujući sudsku, zakonodavnu i izvršnu vlast, kao i sve ostale javne službe, komisije i odbore, uključujući i učešće u tijelima koja predstavljaju državu na međunarodnom nivou, u pravilu će odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova.

ČLAN 16

Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol.

Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol.

Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

ČLAN 17

Zabranjen je svaki oblik nasilja u privatnom i javnom životu po osnovu spola.

Nadležne vlasti preduzet će odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja po osnovu spola u javnoj i privatnoj sferi života, te osigurati instrumente pružanja zaštite, pomoći i naknade žrtvama.

Nadležne vlasti također će preduzeti mjere prevencije nasilja zasnovanog na spolu, posebno u oblasti obrazovanja, radi eliminacije predrasuda, običaja i svih drugih praksi baziranih na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kojeg spola, kao i na stereotipnim ulogama muškaraca i žena. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na edukaciju i podizanje svijesti među državnim službenicima, u javnosti i sl.

XII STATISTIČKE EVIDENCIJE

ČLAN 18

Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu.

Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, u skladu sa stavom 1. ovog člana, moraju biti sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti.

XIII SUDSKA ZAŠTITA

ČLAN 19

Svako kome je povrijeđeno pravo osigurano ovim Zakonom može pokrenuti odgovarajući postupak pred nadležnim sudom.

Tužba nadležnom sudu može se podnijeti i prije okončanja, odnosno i bez pokretanja postupka zaštite kod poslodavca.

ČLAN 20

Diskriminacija u smislu ovog zakona, nasilje po osnovu spola, te uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, zasnovani na spolu, predstavljaju osnov za naknadu štete. U tom slučaju, primjenjivat će se odredbe Zakona o obligacionim odnosima i odredbe odgovarajućih Zakona o parničnom i Zakona o izvršnom postupku.

Sve odluke nadležnih sudskih organa povodom povrede neke od odredbi ovog Zakona, bit će dostavljene Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Centru za ravnopravnost i jednakost spolova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Gender centar FBiH) i Centru za ravnopravnost i jednakost spolova Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Gender centar RS).

ČLAN 21

Nadležni organi vlasti na svim nivoima preduzet će sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim zakonom po oblastima, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- donošenje programa mjera radi postizanja jednakosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
- donošenje novih ili izmjenu postojećih zakona radi usklađivanja sa odredbama ovog zakona;
- osiguranje sudske zaštite, kako građanske, tako i krivične, u svim slučajevima povrede odredbi ovog zakona;
- osiguranje vođenja statističkih podataka razvrstanih po spolu u svim privrednim subjektima, privatnim i državnim preduzećima, državnim i javnim organizacijama i institucijama, kao i pristupa ovim informacijama.

XVI PRAĆENJE I NADZOR NAD PROVEDBOM OVOG ZAKONA

ČLAN 22

Nadzor nad provođenjem ovog zakona obavlja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

Radi praćenja primjene ovog zakona, u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice formira se Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu:Agencija).

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine organizira se i radi u skladu sa posebnom odlukom, koju, na prijedlog Ministarstva iz stava 1. ovog člana, donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

ČLAN 23

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine naročito obavlja slijedeće funkcije:

1. Periodično izrađuje Državni plan akcije za promoviranje ravnopravnosti među spolovima, zasnovan na prijedlozima svih ministarstava na državnom nivou, planu Gender centra FBiH i planu Gender centra RS, a koji će Ministarstvo predstaviti svake godine Vijeću ministara Bosne i Hercegovine radi usvajanja;
2. Prati primjenu i vrši koordinaciju aktivnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu implementacije Državnog plana iz tačke 1. ovog člana;
3. Priprema godišnje izvještaje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine o statusu spolova u BiH na osnovu izvještaja Gender centra F BiH i Gender centra RS;
4. Vršiti ocjenjivanje zakona, akata i podzakonskih akata koje usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kako bi pratilo djelovanje na ravnopravnost i ravnopravnu zastupljenost spolova;

5. Izrađuje metodologiju za ocjenu efekata državne politike i programa u vezi sa ravnopravnošću spolova;
6. Obavlja ostale poslove u vezi sa promocijom ravnopravnosti spolova i provođenjem svrhe ovog zakona.

ČLAN 24

Gender centar FBiH i Gender centar RS, također, prate i nadgledaju provođenje zakona i najmanje jednom godišnje o tome izvještavaju Ministarstvo.

Pri izradi izvještaja iz stava 2. ovog člana, dužni su saradivati i konsultirati se sa nevladinim sektorom, naročito organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava.

Gender centar FBiH i Gender centar RS starat će se da se na svim nivoima vlasti vodi izbalansirana politika jednakosti spolova, te će u vezi s tim pitanjem saradivati sa nevladinim organizacijama i sindikatima.

Gender centar FBiH i Gender centar RS mogu u bilo koje vrijeme prezentirati posebne izvještaje Ministarstvu.

Svi izvještaji Gender centra FBiH i Gender centra RS bit će objavljeni u javnosti.

ČLAN 25

Gender centar FBiH i Gender centar RS imaju pravo ispitivati kršenja ovog zakona na zahtjev ministarstava, građana, nevladinih organizacija ili na vlastitu inicijativu.

Gender centar FBiH i Gender centar RS učestvuju u davanju inicijative i pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, te pri utvrđivanju mjera radi ostvarivanja jednakosti i ravnopravnosti spolova.

O svojim nalazima Gender centar FBiH i Gender centar RS sačinit će izvještaj i preporuke, koje će dostaviti nadležnim organima i zainteresiranim osobama.

U slučaju da Gender centar FBiH ili Gender centar RS utvrdi da je do povrede ravnopravnosti spolova došlo usljed nesaglasnosti zakonskog ili podzakonskog akta s ovim zakonom, dat će inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune tog propisa.

Poslovníkom o radu Gender centra FBiH i Gender centra RS bit će razrađen detaljan postupak iz prethodnih stavova.

Nadležni organi vlasti i druge državne institucije, poslodavci, te druge pravne i fizičke osobe, dužni su pružiti sve potrebne informacije i omogućiti uvid u dokumentaciju na zahtjev Agencije, Gender centra FBiH i Gender centra RS odmah, a najkasnije u roku od 15 dana.

ČLAN 26

XVII KAZNE NE ODREDBE

Ko na osnovu spola vrši nasilje, uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, opisano odredbama člana 4. ovog zakona, bit će kažnjen za krivično djelo kaznom zatvora u trajanju od 6 mjeseci do 5 godina.

Gonjenje se preduzima po službenoj dužnosti.

ČLAN 27

ČLAN 28

Novčanom kaznom od 1.000 KM do 30.000 KM bit će kažnjena za prekršaj pravna osoba ako:

1. ne preduzme odgovarajuće mjere i efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije po osnovu spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja;
2. ne preduzme odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja zabranjene diskriminacije po osnovu spola u radu i radnim odnosima, kako je definirano članom 7. i 8. ovog zakona;
3. ne osigura planove, programe i metodologije u obrazovnim institucijama, koje će garantirati eliminaciju stereotipnih programa, koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost među spolovima;
4. ne razvrstava po spolu statističke podatke i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju;
5. ne omogućiti javnosti uvid u statističke podatke koji se vode shodno ovom zakonu;
6. na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način predstavlja bilo koju osobu javno, s obzirom na spol.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjena novčanom kaznom od 100 KM do 1000 KM i odgovorna osoba u pravnoj osobi, kao i pojedinci koji samostalno obavljaju djelatnost ličnim radom sredstvima u svojini građana.

Nijedna odredba ovog člana ne može se tumačiti kao ograničavanje ili umanjivanje prava na vođenje krivičnog ili građanskog postupka, pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Do donošenja odgovarajućeg zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine, prekršajni postupak po odredbama ovog zakona vodit će organi nadležni za ovaj postupak u entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Novčana kazna naplaćuje se u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine

Rješenja o prekršajima izvršavaju se u skladu sa važećim zakonom entiteta, odnosno Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

ČLAN 29

Procesuiranje i donošenje odluka zbog krivičnog djela i djela prekršaja utvrđenih ovim Zakonom hitne je prirode i ima prioritet u radu nadležnih organa.

XVIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLAN 30

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predložit će formiranje agencije za ravnopravnost spolova u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi, bit će usklađeni sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci.

ČLAN 30

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u " Službenom glasniku BiH ".

PS BiH broj 56/03
21.svibanj 2003. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Šefik Džaferović, s.r.

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Velimir Jukić, s.r.

INSTITUCIONALNI
MEHANIZMI ZA
GENDER PITANJA NA
DRŽAVNOJ RAZINI

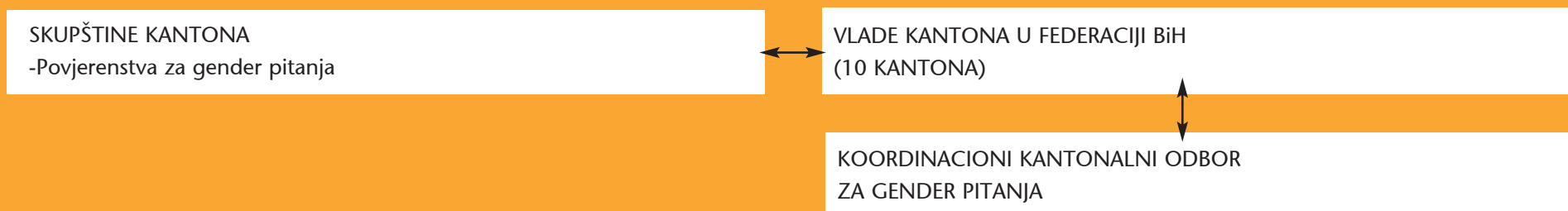
INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA DRŽAVNOJ RAZINI

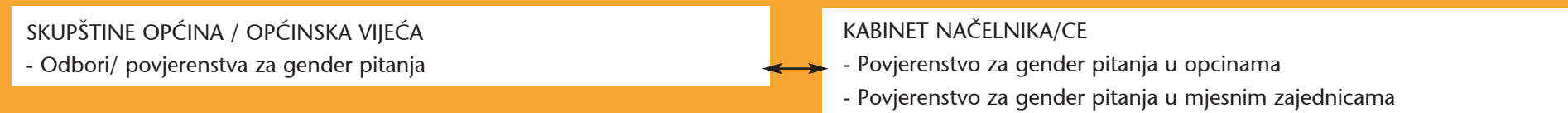
INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA ENTITETSKOJ RAZINI

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA KANTONALNOJ RAZINI (F BiH)

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA OPĆINSKOJ RAZINI (F BiH I RS)

GENDER SREDIŠTE VLADE REPUBLIKE SRPSKE

Centar za jednakost i ravnopravnost spolova (Gender centar) osnovan je Odlukom Vlade Republike Srpske krajem 2001. godine. Osnivanje ovakvog tijela na entitetskom nivou bio je jedan od uslova za ulazak Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope.

Naša vizija je da kao centar postanemo značajan faktor u stvarnju boljeg i humanijeg društva u Republici Srpskoj, u kome će muškarci i žene ravnopravno učestvovati, stvarati i dijeliti dobrobit, uz međusobnu toleranciju i puno uvažavanje svih ljudskih prava.

Naša misija je uvođenje jednakosti i ravnopravnosti spolova u sve oblasti društvenog života u Republici Srpskoj kroz zakone, politike i programe, u saradnji sa domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama, kao i provođenje principa gender jednakosti, propisanih međunarodnim konvencijama i sporazumima koje je ratificirala naša zemlja.

Mandat Gender centra je da:

- prati položaj žena i implementaciju njihovih zagantiranih prava,
- ostvaruje koordinaciju sa Odborom za društveni položaj žene i ravnopravnost među spolovima u Narodnoj Skupštini RS,
- ostvaruje saradnju sa institucijama u Federaciji BiH, kao i na državnom nivou,
- učestvuje u pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, radi ostvarenja jednakih prava i obaveza u razvojnom procesu,
- sakuplja inicijative za promjenu zakonodavstva sa aspekta gendera,
- pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralnim odnosima u vezi sa politikom spolova,
- ostvaruje saradnju sa domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa,
- učestvuje u izradi izvještaja ovlaštenih tijela prema međunarodnim institucijama (Ujedinjeni narodi, Evropska unija, Vijeće Evrope, itd) o stanju po preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender oblasti,
- informira javnost o bitnim pitanjima ženskih-ljudskih prava,
- saraduje sa Vladom i predstavlja savjetodavno tijelo u oblasti odnosa među spolovima - ljudskih prava.

Kontakt informacije:

Gender središte Vlade Republike Srpske;

Vase Pelagića 21, 78000 Banja Luka; Bosna i Hercegovina;

Tel: + 387 51 225 031; Faks: + 387 51 225 032

E-mail: gcrsoffice@blic.net

Web: www.gc.vladars.net

GENDER SREDIŠTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Centar za jednakost i ravnopravnost spolova u Federaciji Bosne i Hercegovine (Gender centar) osnovan je Uredbom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, donesenom krajem 2000. godine.

Temeljni zadatak Gender centra F BiH je podsticanje svih institucija vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine na preduzimanje mjera u izgradnji bosanskohercegovačkog gender koncepta s ciljem provedbe principa ravnopravnosti i jednakosti spolova u svim oblastima društvenog života u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Djelokrug Gender centra F BiH je:

1. prati položaj žena i implementaciju njihovih zagantiranih prava u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu, ostvaruje koordinaciju s Komisijom za jednakost i ravnopravnost spolova u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, te saradnju sa odgovarajućom institucijom u Republici Srpskoj
2. učestvuje u pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, te pri utvrđivanju mjera od ovlaštenih ministarstava radi ostvarenja jednakog uticaja žena i muškaraca u razvojnom procesu
3. zalaže se i promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene, te organizira stručne debate i slične rasprave o ovoj temi
4. skuplja inicijative u vezi sa promjenom legislative s aspekta gendera
5. pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralnim odnosima u vezi sa gender politikom, ostvaruje saradnju s domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa
6. koordinira u izradi izvještaja ovlaštenih tijela, upućenih međunarodnim institucijama o preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender oblasti

Kontakt informacije:

Gender središte Federacije Bosne i Hercegovine

Hakije Kulenovića 12, 71000 Sarajevo

Tel: +387 33 665 883; Fax: +387 33 265 200

E-mail: genderc@fgenderc.com.ba

Web: www.fgenderc.com.ba

Naziv projekta

Razvoj kapaciteta i partnerstva između vlade i civilnog društva za implementaciju Zakona o ravnopravnosti spolova

Kratak opis

UNDP, zajedno s agencijama UNICEF, OHCHR, UNFPA i ILO, podržava bh. vlasti, posebno Gender agenciju, koja je uspostavljena u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, entitetske Gender centre i organizacije civilnog društva u implementaciji Zakona o ravnopravnosti spolova.

Državni parlament usvojio je ovaj inovativni zakon u maju 2003. godine. Zakon predstavlja prvi takav sveobuhvatan i instrumentalan zakon o ravnopravnosti spolova na području cijele regije. Projekt, također, kao jedan od strateških ciljeva, unapređuje regionalne mreže u razmjeni iskustava i naučenih lekcija u oblasti implementacije zakona između predstavnika civilnog društva i vlada u regiji

Datumi implementacije

Septembar 2003 - august 2005.

Komponente projekta

- Podrška uspostavi i jačanje Agencije za ravnopravnost spolova BiH
- Javne kampanje i podizanje svijesti o Zakonu o ravnopravnosti spolova u oblasti javnog učešća, obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, medija, ekonomskih mogućnosti i radne prakse, kao i eliminaciji nasilja baziranog na spolnoj osnovi
- Radionice usmjerene na koordinate u vladinim ministarstvima i na organizacije civilnog društva koji rade na implementaciji Zakona o ravnopravnosti spolova, što, između ostalog, uključuje obuku trenera (vladine predstavnike, predstavnike pravnog sistema, nastavnike i organizacije civilnog društva)
- Organiziranje regionalnih konferencija za razmjenu naučenih lekcija i najboljih primjera iz prakse

Ciljevi

- Podrška i promocija ravnopravnosti spolova, kao osnovu za realizaciju razvojnih procesa u zemlji baziranih na ljudskim pravima.
- Razvoj ključnih kapaciteta i partnerstva između vlada i civilnog društva za ravnopravnost spolova.

**Koristi
od projekta**

- Svjesnost i razumijevanje ravnopravnosti spolova kod šire javnosti
- Uspostavljena državna Gender agencija
- Povećana povezanost i saradnja bh. vlasti i civilnog društva
- Jasnija situacija o stvarnom stanju i podacima o ravnopravnosti spolova
- Povećani institucionalni kapaciteti bh. vlasti (legislativa/izvršna vlast/sudstvo) za promociju ravnopravnosti spolova
- Jača regionalna mreža između civilnog društva i vlada u oblasti ravnopravnosti spolova

**Vrijednost
projekta**

412.000 američkih dolara

Donatori

UNDP 100.000 dolara; Japan Women in Development Fund 275.000 dolara; Kanadska međunarodna razvojna agencija 37.000 kanadskih dolara

Partneri

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i entitetski Gender centri

Kontakt

Armin Sirčo, viši portfolio menadžer/Gender Focal Point
Klelija Balta, menadžerica projekta

UNDP - Bosna i Hercegovina
Maršala Tita 48, Sarajevo - BiH
Tel: +38733 276 836
Fax: +387 33 665 681
e-mail: asirco@undp.ba

Projekt

RAZVOJ KAPACITETA I PARTNERSTVA IZMEĐU VLADA I CIVILNOG DRUŠTVA NA IMPLEMENTACIJI ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

NEVLADINE ORGANIZACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

-PARTNERI U IMPLEMENTACIJI PROJEKTA

Br.	Organizacija	Kontakt	Adresa	Tel/Fax	Email
1.	Amica	Vesna Jovanović	M.Tita bb Srebrenica	Tel: 056 385 679	amicas@blic.net
2.	Fondacija lokalne demokratije	Jasna Mujezinović	Bravadžiluk bb	Tel: 033 236 899 033 237 240	adl@bih.net.ba
3.	Helsinški parlament građana	Lidija Živanović	Petra Rađenovića 25 Banja Luka	Tel: 051 301 526 Mob: 065 615 535	hcabl@blic.net
4.	Lara	Mara Radovanović	Beogradska 38 Bijeljina	Tel: 055 220 255 Fax: 055 220 251	lara@rstel.net
5.	Li-Woman	Emira Hodžić	Stjepana Radića 15 Livno	Tel: 034 202 166	emira.hodzic@tel.net.ba
6.	Medica	Marijana Senjak	Mokušnice 10 Zenica	Tel: 032 280 311 032 287 107	medica1@bih.net.ba
7.	Most	Bosa Miletić	Vidovdanska 11 Višegrad	Tel: 058 620 403	uz_most@yahoo.com
8.	Priroda	Željana Pjevalica	Sv.Save/Vatrogasni dom Bratunac	Tel: 056 881 662	priroda@teol.net
9.	Pro et Contra	Dragan Dražić	4.juli bb Prijedor	Tel: 052 234 826 Mob: 065 904 484	pec@teol.net

Br.	Organizacija	Kontakt	Adresa	Tel/Fax	Email
10.	Referentna grupa	Sanela Šehić	Klosterska 3 Tuzla	Tel: 035 249 150 035 257 240	rgtuzla@rgtuzla.org
11.	Udružene žene	Lana Jajčević	Kralja P.I Karadžorđevića 70/II, Banja Luka	Tel: 051 219 639 Fax: 051 619 638	natasap@inecco.net
12.	Udruž. žena Romkinja Bolja budućnost	Indira Bajramović	Ratka Vekića II Tuzla	Tel: 035 287 259 Mob: 061 739 740	uzbb@hotmail.com
13.	Viktorija 99	Senka Zulum	Kralja Tomislava bb Jajce	Tel: 030 658 069	uz.viktorija99@tel.net.ba
14.	Zdravlje i srce	Duško Vulić	Marka Lipovca 1b Banja Luka	Tel: 051 343 362 Fax: 051 206 710	info@zdravljeisrce.org
15.	Žena BiH	Azra Hasanbegović	Trg Ivana Krndelja Mostar	Tel: 036 550 339 Fax: 036 550 334	zenabih@cob.net.ba
16.	Ženski centar	Ljiljana Čičković	Hrupjela 69 Trebinje	Mob: 065 603 718 Fax: 059 225 767	zenski.centar.trebinje@paleol.net
17.	Žene sa Une	Hatidža Pečenković	Krupska 26 Bihać	Tel: 037 220 855 Mob: 061 187 610	zena-una@bih.net.ba
18.	Žene za žene internacional	Amira Drakovac Razija Bošnjak	Džemala Bijedića 172 c Sarajevo/Goražde	Tel: 033 469 971 038 221 608	general@zenezazene.ba
19.	Žene ženama	Nuna Zvizdić	Ante Fiamega 14 b Sarajevo	Tel: 033 645 234 Fax: 033 230 810	zene2000@megatel.ba

**ЗАКОН О
РАВНОПРАВНОСТИ
ПОЛОВА У БОСНИ
И ХЕРЦЕГОВИНИ**

ЗАКОН О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА

Генерални секретар Уједињених народа је у недавном обраћању рекао: "Равноправност полова није циљ сам за себе. То је предуслов за испуњење задатка смањења сиромаштва, унапређења одрживог развоја и изградње доброг управљања."

Ова изјава има посебну важност за Босну и Херцеговину. Да би био осигуран поштен и одржив развојни процес, сви морамо бити одлучни у укључивању равноправности полова у сваки аспект нашега посла.

Усвајање Закона о равноправности полова на државном нивоу је значајан догађај, који је показао одлучност државе у спремности да тежи ка равноправности полова на свим нивоима креирања политика. Такођер, то је најобухватнији закон те врсте усвојен у Југоисточној Европи, који укључује све релевантне секторе друштва, преко привреде и правде, до образовања и медија.

Предлагач и носилац активности за израду Закона било је Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине уз координацију Гендер центра Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центра Републике Српске. У изради текста Закона поред представника државних институција били су укључени и представници невладиног сектора.

Усвајање овога Закона постигнуто је блиском сарадњом Уједињених народа, владе и цивилнога друштва.

Техничку подршку пружили су УН група за равноправност полова, коју сачињавају УНДП, УНИЦЕФ, УНФПА, УНОХЦХР и ИЛО.

Сада, када је Закон усвојен, активности на имплементацији Закона у циљу постизању пуне равноправности полова морају почети. Блиска сарадња званичника из ентитетских и државне Владе већ је довела до успоставе Агенције за равноправност полова на државном нивоу, која је надлежна за праћење и провођење Закона. Агенција за равноправност полова у Босни и Херцеговини, уз подршку УНДП-а и УН групе за равноправност полова, Гендер центара Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, имплементира пројекат у оквиру којег су основане радне групе за: медије, образовање, јавни живот, рад, запошљавање и приступ свим облицима ресурса, здравље и социјалну политику, те судске процедуре и прописе. Задатак ових група, и других додатних група уколико се укаже потреба за њима, је развијање механизма за ефикаснију примјену овог Закона.

На крају, желимо захвалити Канадској агенцији за развој и Влади Јапана на њиховој спремности да промовирају равноправност полова и подрже владе у Босни и Херцеговини у provedби Закона о равноправности полова.

Јенс Тойберг-Франдзен
Резидентни представник UNDP-а
у Босни и Херцеговини

Мирсад Кебо
Министар за људска права и избјеглице
Босне и Херцеговине

АГЕНЦИЈА ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА БиХ

Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине основана је Одлуком Савјета министара 19.02.2004. године. Осим праћења и надзора над провођењем Закона о равноправности полова у БиХ, Агенција обавља и сљедеће функције:

- 1. Периодично израђује Државни план акције за промовисање равноправности међу половима, заснован на приједлозима свих министарстава на државном нивоу, плану ГЦ, а који ће Министарство представити сваке године Савјету министара БиХ.*
- 2. Прати примјену и врши координацију активности са свим релевантним субјектима у процесу имплементације Државног плана.*
- 3. Припрема годишње извјештаје Савјету министара БиХ о статусу полова у БиХ на основу извјештаја ГЦ.*
- 4. Врши оцјењивање закона, аката и подзаконских аката, које усваја Савјет министара БиХ, како би се пратило дјеловање на равноправност полова и равноправну заступљеност полова.*
- 5. Израђује методологију за оцјену ефеката државне политике и програма у вези с равноправношћу полова.*
- 6. Обавља остале послове у вези са промоцијом равноправности полова и провођењем сврхе овог закона.*

Контакт информације:

Агенција за равноправност полова БиХ
Куловића бр.4
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Тел/факс: + 387 33 204 990

Подржано од стране УНДП-а, ЦИДА-е и Финске Владе

**ЗАКОН О
РАВНОПРАВНОСТИ
ПОЛОВА**

ЗАКОН О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ПАРЛАМЕНТАРНА
СКУПШТИНА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ

161

На основу члана *IV*. 4.а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на сједници Представничког дома, одржаној 22. априла 2003. године, и на сједници Дома народа, одржаној 21. маја 2003. године, усвојила је:

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 1

Овим законом уређује се, промовише и штити равноправност полова и гарантују једнаке могућности свим грађанима, како у јавној, тако и у приватној сфери друштва, те спречава директна и индиректна дискриминација заснована на полу.

ЧЛАН 2

Полови су равноправни.

Пуна равноправност полова гарантује се у свим сферама друштва, а нарочито у области образовања, економији, запошљавању и раду, социјалној и здравственој заштити, спорту, култури, јавном животу и медијима, без обзира на брачно и породично стање.

Дискриминација по основу пола и полне оријентације забрањена је.

II ДИСКРИМИНАЦИЈА

ЧЛАН 3

Дискриминација по основу пола, у смислу овог закона, представља свако правно или фактичко, директно или индиректно разликовање, привилеговање, искључивање или ограничавање засновано на полу, због којег се појединкама/цима отежава или негира признање, уживање или остваривање људских права и слобода у политичком, образовном, економском, социјалном, културном, спортском, грађанском и сваком другом подручју јавног живота.

Дискриминација може бити директна или индиректна.

Директна дискриминација по основу пола постоји када је лице било третирано, третира се или може бити третирано неповољније у односу на друго лице, у истој или сличној ситуацији, а по основу пола.

Индиректна дискриминација по основу пола постоји када привидно неутрална правна норма, критериј или пракса једнака за све, доведе у неповољан положај лице једног пола у поређењу са лицима другог пола.

Дискриминацијом по основу пола не сматра се норма, критериј или пракса коју је могуће објективно оправдати постизањем законитог циља, пропорционалног предузетим неопходним и оправданим мјерама.

У складу са ставом 5. овог члана дозвољено је успостављање специјалних мјера с циљем промовисања једнакости и равноправности полова и елиминисања постојеће неравноправности, односно заштите полова на основу биолошког одређења.

ЧЛАН 4

У смислу овог закона сматра се:

- а) пол:** друштвено успостављена улога жена и мушкараца у јавном и приватном животу, за разлику од истог израза који даје биолошко одређење. Израз пол у духу овог закона показује значај који је унутар друштва дат биолошком одређењу пола.
- б) насиље на основу пола:** било које дјело које наноси физичку, менталну, сексуалну или економску штету или патњу, као и пријетње таквим дјелима које озбиљно спутавају лица да уживају у својим правима и слободама на принципу равноправности полова, у јавној или приватној сфери живота, укључујући и трговину људима ради присилног рада, те ограничење или произвољно лишење слободе;
- ц) узнемиравање:** свака ситуација у којој дође до нежељеног понашања у вези са полом, а које има за циљ и резултат доношење штете дигнитету лица или стварање застрашујуће, непријатељске, понижавајуће, пријетеће или сличне ситуације;
- д) сексуално узнемиравање:** свако понашање које ријечима, или радњама, или психичким дјеловањем сексуалне природе за циљ или резултат има доношење штете дигнитету лица или стварање застрашујуће, непријатељске, понижавајуће, пријетеће или сличне ситуације, које је мотивирано припадношћу различитом полу или различитом сексуалном оријентацијом, а које за оштећено лице представља непожељно физичко, вербално, сугестивно и друго понашање;
- е) послодавац/ка, запосленик/ца, радник/ца:** онако како је то дефинисано ентитетским законима који регулишу радне односе.

IV ОБРАЗОВАЊЕ

ЧЛАН 5

Сви имају једнака права на образовање, без обзира на пол.

Образовна институција не смије вршити дискриминацију засновану на полу у вези са:

- *условима пријема;*
- *одбијањем пријема;*
- *начином пружања услуга и бенифиција;*
- *искључењем из процеса образовања;*
- *вредновањем достигнутих резултата током образовања;*
- *једнаким условима у стварању каријере и професионалном усмјеравању, стручном усавршавању и стицању диплома;*
- *у другим могућим случајевима*

ЧЛАН 6

Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће да планови, програми и методологије обезбиједу успоставу образовног система који ће гарантовати елиминацију наставних програма који садрже стереотипну друштвену улогу мушкарца и жене, а који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост полова.

Садржаји који промовишу једнакост полова саставни су дио наставног програма за све нивое образовања.

Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће ефикасне механизме заштите против дискриминације и сексуалног узнемиравања и неће предузимати никакве дисциплинске или друге казнене мјере према лицу због чињенице да се он/она жалио/ла на дискриминацију, узнемиравање или сексуално узнемиравање, или је свједочио/ла о дискриминацији, узнемиравању или сексуалном узнемиравању.

ЧЛАН 7

Сви су равноправни у процесу запошљавања по основу пола.

У супротности са овим законом је свака дискриминација заснована на полу у процесу понуде запошљавања, отвореног огласа, поступку попуне слободних радних мјеста, радног односа и отказа радног односа, осим у случајевима предвиђеним чланом 3, став 5. и 6. овог закона.

ЧЛАН 8

Забрањена дискриминација по основу пола у раду и радним односима је:

- непримјењивање једнаке плате и других бенифиција за исти рад, односно за рад једнаке вриједности;*
- онемогућавање напредовања у послу под једнаким условима;*
- онемогућавање једнаких услова за образовање, оспособљавање и стручно усавршавање;*
- неравномјерна прилагођеност радних и помоћних просторија и опреме послодавца биолошко-физиолошким потребама запосленика оба пола;*
- различит третман због трудноће, порођаја или коришћења права на породично одсуство, што укључује и*
- онемогућавање повратка на исти или једнако плаћен посао у истом нивоу након истека породичног одсуства, као и различит третман мушкараца и жена у вези са доношењем одлуке о коришћењу одсуства након рођења дјетета;*
- било који неповољни третман родитеља или старатеља у усклађивању обавеза из породичног и професионалног живота;*
- организовање посла, подјеле задатака или на други начин одређивања услова рада, отказивање радног односа, тако да се на основу пола или брачног статуса запосленику додјељује неповољнији статус у односу на друге запосленике;*
- свака друга радња или дјело које представља неки од облика директне или индиректне дискриминације, утврђене чланом 3, став 3. и 4. овог закона.*

Послодавац је дужан предузети ефикасне мјере с циљем спречавања, узнемиравања, сексуалног узнемиравања и дискриминације по основу пола у раду и радним односима, утврђене ставом 1. овог члана, те не смије предузимати никакве мјере према запосленику/ци због чињенице да се он/она жалио/ла на узнемиравање, сексуално узнемиравање и дискриминацију по основу пола.

ЧЛАН 9

Општи и посебни колективни уговори требају бити усклађени са одредбама овог закона и обезбједити једнаке могућности без обзира на пол.

Синдикати и удружења послодаваца имаће посебну улогу у обезбјеђењу једнаке заштите права на рад и услова при запошљавању и обезбједити да не постоји дискриминација по основу пола међу члановима, било да је директна или индиректна.

ЧЛАН 10

Сви имају једнака права приступа економском пословању, без обзира на пол, што подразумијева једнак третман у приступу свим економским ресурсима, приватизацији, приступу и коришћењу кредита и других облика финансијске помоћи, дозвола и регистрација за пословање, као и услова за њихово добијање.

Једнак третман и једнаке могућности, те елиминација дискриминације биће обезбјеђени и за жене на селу, како би био омогућен њихов економски опстанак и опстанак њихове породице.

VI СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

ЧЛАН 11

Сви имају једнака права на социјалну заштиту без обзира на пол.

Забрањена је дискриминација по основу пола у уживању свих облика социјалних права утврђених важећим законима, а посебно у случајевима:

- *одношења захтјева за остваривање било којег права из области социјалне заштите;*
- *поступка утврђивања и начина коришћења социјалних права и утврђених бенефиција;*
- *престанка уживања утврђених права.*

ЧЛАН 12

Надлежне власти обезбиједиће да закони и други акти, те механизми који се односе на приступ и коришћење социјалне заштите, нису дискриминирајући по основу пола, било директно или индиректно.

VII ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

ЧЛАН 13

Сви имају једнако право на здравствену заштиту, доступност здравственим услугама, укључујући и оне које се односе на планирање породице, без обзира на пол.

Здравствене институције предузеће све мјере с циљем спречавања дискриминације по основу пола у уживању свих облика здравствене заштите.

Надлежни органи власти предузеће посебне мјере с циљем заштите и унапређења репродуктивног здравља жена.

VIII СПОРТ И КУЛТУРА

ЧЛАН 14

Сви имају једнака права и могућности учешћа и приступа спортском и културном животу без обзира на пол.

Надлежни органи власти, институције и правна лица дужни су предузети све мјере с циљем спречавања дискриминације по основу пола, а ради обезбјеђења једнаких могућности за:

- *приступ грани спорта или културном правцу;*
- *развој и пружање подршке појединим гранама спорта или културном правцу;*
- *додјеливање награда заједнице за изузетна спортска и културна достигнућа унутар исте гране спорта или културног правца.*

IX ЈАВНИ ЖИВОТ

ЧЛАН 15

Државни органи и органи локалне самоуправе, управљачки органи компанија, политичке партије и остале непрофитне организације ће обезбиједити и промовисати равноправну заступљеност по основу пола у управљању и процесу одлучивања.

Ради постизања циља из става 1. овог члана, надлежне власти сачиниће посебне програме и планове, који ће бити коришћени ради побољшања полне заступљености у органима власти на свим нивоима. Програми и планови ће садржавати мјере за побољшање полне заступљености.

Ради равноправне заступљености полова, проценат учешћа полова у органима власти на свим нивоима, укључујући судску, законодавну и извршну власт, као и све остале јавне службе, комисије и одборе, укључујући и учешће у органима који представљају државу на међународном нивоу, у правилу ће одражавати равноправну заступљеност полова.

ЧЛАН 16

Сви имају право приступа медијима без обзира на пол.

Забрањено је јавно приказивање и представљање било којег лица на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин, с обзиром на пол.

Медији су дужни кроз програмске концепте развијати свијест о равноправности полова.

ЧЛАН 17

Забрањен је сваки облик насиља у приватном и јавном животу по основу пола.

Надлежне власти предузеће одговарајуће мјере ради елиминисања и спречавања насиља по основу пола у јавној и приватној сфери живота, те обезбиједити инструменте пружања заштите, помоћи и накнаде жртвама.

Надлежне власти такође ће предузети мјере превенције насиља заснованогна полу, посебно у области образовања, ради елиминације предрасуда, обичаја и свих других пракси базираних на идеји инфериорности или супериорности било којег пола, као и на стереотипним улогама мушкараца и жена. Ово укључује, али није ограничено на едукацију и подизање свијести међу државним службеницима, у јавности и сл.

XII СТАТИСТИЧКЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

ЧЛАН 18

Сви статистички подаци и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују у државним органима на свим нивоима, јавним службама и установама, државним и приватним предузећима и осталим субјектима морају бити приказани по полу.

Статистички подаци и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују, у складу са ставом 1. овог члана, морају бити саставни дио статистичке евиденције и доступни јавности.

XIII СУДСКА ЗАШТИТА

ЧЛАН 19

Свако коме је повријеђено право обезбијеђено овим законом може покренути одговарајући поступак пред надлежним судом.

Тужба надлежном суду може се поднијети и прије окончања, односно и без покретања поступка заштите код послодавца.

ЧЛАН 20

Дискриминација у смислу овог закона, насиље по основу пола, те узнемиравање и сексуално узнемиравање, засновани на полу, представљају основ за накнаду штете. У том случају, примјењиваће се одредбе Закона о облигационим односима и одредбе одговарајућих Закона о парничном и Закона о извршном поступку.

Све одлуке надлежних судских органа поводом повреде неке од одредби овог закона, биће достављене Агенцији за равноправност полова Босне и Херцеговине, Центру за равноправност и једнакост полова Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Гендер центар ФБиХ) и Центру за равноправност и једнакост полова Републике Српске (у даљњем тексту: Гендер центар РС).

ЧЛАН 21

Надлежни органи власти на свим нивоима предузеће све одговарајуће и потребне мјере ради провођења одредби прописаних овим законом по областима, укључујући, али не ограничавајући се на:

- *доношење програма мјера ради постизања једнакости полова у свим областима и на свим нивоима власти;*
- *доношење нових или измјену постојећих закона ради усклађивања са одредбама овог закона;*
- *обезбјеђење судске заштите, како грађанске, тако и кривичне, у свим случајевима повреде одредби овог закона;*
- *обезбјеђење вођења статистичких података разврстаних по полу у свим привредним субјектима, приватним и државним предузећима, државним и јавним организацијама и институцијама, као и приступа овим информацијама.*

XVI ПРАЋЕЊЕ И НАДЗОР НАД ПРОВОЂЕЊЕМ ОВОГ ЗАКОНА

ЧЛАН 22

Надзор над провођењем овог закона обавља Министарство за људска права и избјеглице (у даљњем тексту: Министарство).

Ради праћења примјене овог закона, у оквиру Министарства за људска права и избјеглице формира се Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Агенција).

Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине организује се и ради у складу са посебном одлуком, коју, на приједлог Министарства из става 1. овог члана, доноси Савјет министара Босне и Херцеговине.

ЧЛАН 23

Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине нарочито обавља следеће функције:

- 1. Периодично израђује Државни план акције за промовисање равноправности међу половима, заснован на приједлозима свих министарстава на државном нивоу, плану Гендер центра ФБиХ и плану Гендер центра РС, а који ће Министарство представити сваке године Савјету министара Босне и Херцеговине ради усвајања;*
- 2. Прати примјену и врши координацију активности са свим релевантним субјектима у процесу имплементације Државног плана из тачке 1. овог члана;*
- 3. Припрема годишње извјештаје Савјету министара Босне и Херцеговине о статусу полова у БиХ на основу извјештаја Гендер центра Ф БиХ и Гендер центра РС;*
- 4. Врши оцјењивање закона, аката и подзаконских аката, које усваја Савјет министара Босне и Херцеговине, како би пратио дјеловање на равноправност и равноправну заступљеност полова;*

5. Израђује методологију за оцјену ефеката државне политике и програма у вези са равноправношћу полова;
6. Обавља остале послове у вези са промоцијом равноправности полова и провођењем сврхе овог закона.

ЧЛАН 24

Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС, такође, прате и надгледају провођење закона и најмање једном годишње о томе извјештавају Министарство.

При изради извјештаја из става 2. овог члана, дужни су сарађивати и консултовати се са невладиним сектором, нарочито организацијама које се баве заштитом људских права.

Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС ће се старати да се на свим нивоима власти води избалансирана политика једнакости полова, те ће у вези с тим питањем сарађивати са невладиним организацијама и синдикатима.

Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС могу у било које вријеме презентовати посебне извјештаје Министарству.

Сви извјештаји Гендер центра ФБиХ и Гендер центра РС биће објављени у јавности.

ЧЛАН 25

Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС имају право испитивати кршења овог закона на захтјев министарства, грађана, невладиних организација или на властиту иницијативу.

Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС учествују у давању иницијативе и припреми закона, других прописа и општих аката, те при утврђивању мјера ради остваривања једнакости и равноправности полова.

О својим налазима Гендер центар ФБиХ и Гендер центар РС сачиниће извјештај и препоруке, које ће достави-

ти надлежним органима и заинтересованим лицима.

У случају да Гендер центар ФБиХ или Гендер центар РС утврди да је до повреде равноправности полова дошло усљед несагласности законског или подзаконског акта с овим законом, даће иницијативу за покретање поступка за измјене и допуне тог прописа.

Пословником о раду Гендер центра ФБиХ и Гендер центра РС биће разрађен детаљан поступак из претходних ставова.

ЧЛАН 26

Надлежни органи власти и друге државне институције, послодавци, те друге правне и физичке особе, дужни су пружити све потребне информације и омогућити увид у документацију на захтјев Агенције, Гендер центра ФБиХ и Гендер центра РС одмах, а најкасније у року од 15 дана.

XVII КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 27

Ко на основу пола врши насиље, узнемиравање и сексуално узнемиравање, описано одредбама члана 4. овог закона, биће кажњен за кривично дјело казном затвора у трајању од 6 мјесеци до 5 година.

Гоњење се предузима по службеној дужности.

ЧЛАН 28

Новчаном казном од 1.000 КМ до 30.000 КМ биће кажњено за прекршај правно лице ако:

1. не предузме одговарајуће мјере и ефикасне механизме заштите против дискриминације по основу пола, узнемиравања и сексуалног узнемиравања;
2. не предузме одговарајуће мјере ради елиминације и спречавања забрањене дискриминације по основу пола у раду и радним односима, како је дефинисано чланом 7. и 8. овог закона;
3. не обезбиједи планове, програме и методологије у образовним институцијама, који ће гарантовати елиминацију стереотипних програма, који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост међу половима;
4. не разврстава по полу статистичке податке и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују;
5. не омогући јавности увид у статистичке податке који се воде сходно овом закону;
6. на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин представља било које лице јавно, с обзиром на пол.

За прекршај из става 1. овог члана биће кажњено новчаном казном од 100 КМ до 1000 КМ и одговорно лице у правном лицу, као и појединци који самостално обављају дјелатност личним радом средствима у својини грађана.

Ниједна одредба овог члана не може се тумачити као ограничавање или умањивање права на вођење кривичног или грађанског поступка, под условима прописаним овим законом.

До доношења одговарајућег закона о прекршајима Босне и Херцеговине, прекршајни поступак по одредбама овог закона водиће органи надлежни за овај поступак у ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Новчана казна наплаћује се у корист Буџета институција Босне и Херцеговине

Рјешења о прекршајима извршавају се у складу са важећим законом ентитета, односно Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

ЧЛАН 29

Процесуиранје и доношенје одлука због кривичног дјела и дјела прекршаја утврђених овим Законом хитне је природе и има приоритет у раду надлежних органа.

XVIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 30

Министарство за људска права и избјеглице ће предложити формирање агенције за равноправност полова у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Сви државни и ентитетски закони, као и други одговарајући прописи, биће усклађени са одредбама овог закона, најкасније у року од 6 мјесеци.

ЧЛАН 31

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

ПС БиХ број 56/03

21.мај 2003. године

Сарајево

Предсједавајући

Представничког дома

Парламентарне скупштине БиХ

Шефик Џаферовић, с.р.

Предсједавајући

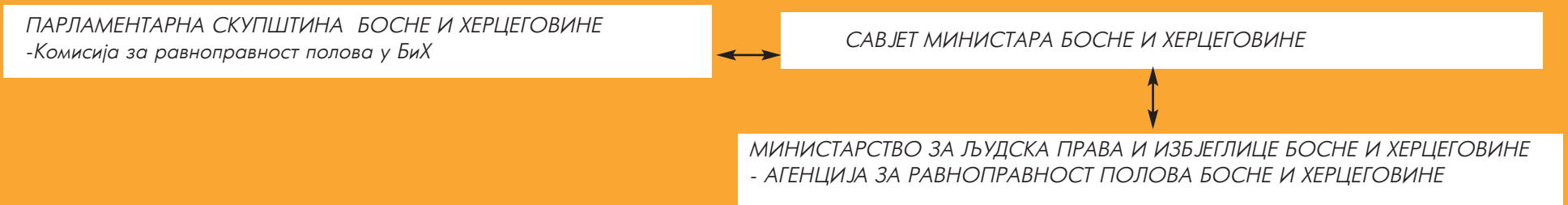
Дома народа

Парламентарне скупштине БиХ

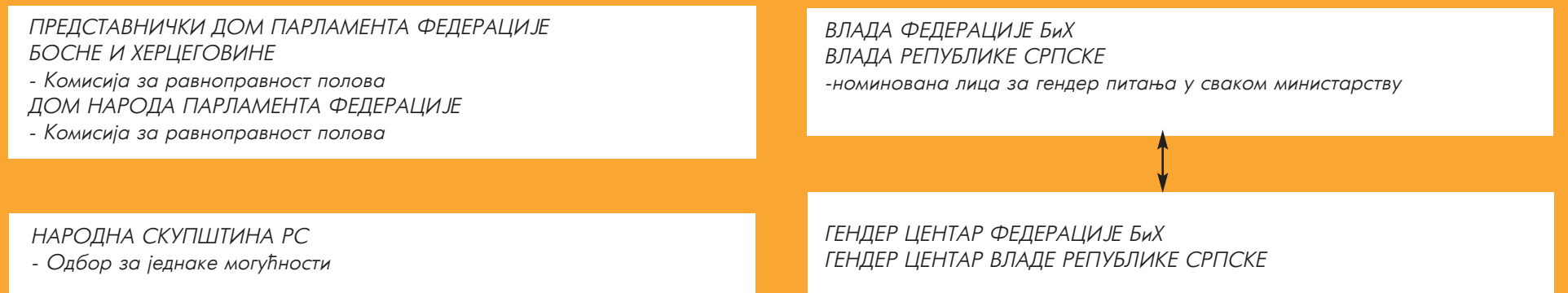
Велимир Јукић, с.р.

**ИНСТИТУЦИОНАЛНИ
МЕХАНИЗМИ ЗА
ГЕНДЕР ПИТАЊА НА
ДРЖАВНОМ НИВОУ**

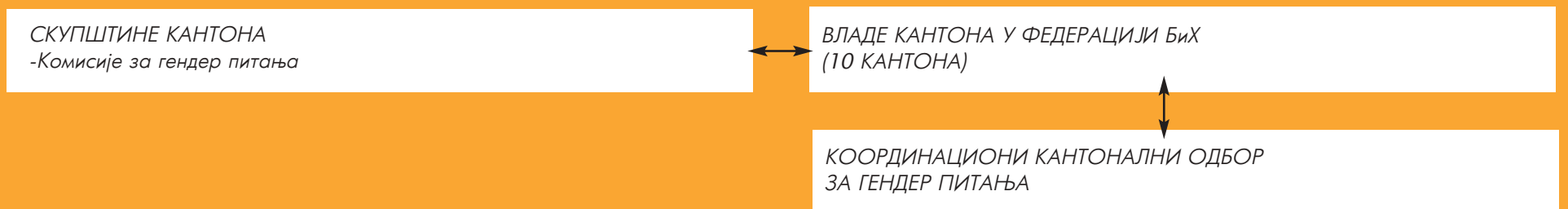
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ГЕНДЕР ПИТАЊА НА ДРЖАВНОМ НИВОУ

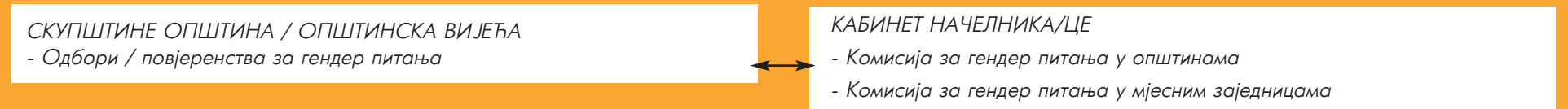
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ГЕНДЕР ПИТАЊА НА ЕНТИТЕТСКОМ НИВОУ

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ГЕНДЕР ПИТАЊА НА КАНТОНАЛНОМ НИВОУ (Ф БиХ)

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ГЕНДЕР ПИТАЊА НА ОПШТИНСКОМ НИВОУ (Ф БиХ И РС)

ГЕНДЕР ЦЕНТАР ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Центар за једнакост и равноправност полова (Гендер центар) основан је Одлуком Владе Републике Српске крајем 2001. године. Оснивање оваквог тијела на ентитетском нивоу био је један од услова за улазак Босне и Херцеговине у Савјет Европе.

Наша визија је да као центар постанемо значајан фактор у стварању бољег и хуманијег друштва у Републици Српској, у коме ће мушкарци и жене равноправно учествовати, стварати и дијелити добробит, уз међусобну толеранцију и пуно уважавање свих људских права.

Наша мисија је увођење једнакости и равноправности полова у све области друштвеног живота у Републици Српској кроз законе, политике и програме, у сарадњи са домаћим и међународним институцијама и организацијама, као и провођење принципа гендер једнакости, прописаних међународним конвенцијама и споразумима које је ратификовала наша земља.

Мандат Гендер центра је да:

- прати положај жена и имплементацију њихових загарантованих права,
- остварује координацију са Одбором за друштвени положај жене и равноправност међу половима у Народној Скупштини РС,
- остварује сарадњу са институцијама у Федерацији БиХ, као и на државном нивоу,
- учествује у припреми закона, других прописа и општих аката, ради остварења једнаких права и обавеза у развојном процесу,
- сакупља иницијативе за промјену законодавства са аспекта гендера,
- пружа стручну помоћ у билатералним и мултилатералним односима у вези са политиком полова,
- остварује сарадњу са домаћим и међународним невладиним организацијама, те координише имплементацију домаћих и међународних програма,
- учествује у изради извјештаја овлашћених тијела према међународним институцијама (Уједињене нације, Европска унија, Савјет Европе, итд) о стању по преузетим конвенцијама и другим документима из гендер области,
- информише јавност о битним питањима женских-људских права,
- сарађује са Владом и представља савјетодавно тијело у области односа међу половима - људских права.

Контакт информације:

Гендер центар Владе Републике Српске;

Васе Пелагића 21, 78000 Бања Лука; Босна и Херцеговина;

Тел: + 387 51 225 031; Факс: + 387 51 225 032

E-mail: gcrsoffice@blic.net

Web: www.gc.vladars.net

ГЕНДЕР ЦЕНТАР ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Центар за једнакост и равноправност полова у Федерацији Босне и Херцеговине (Гендер центар) основан је Уредбом Владе Федерације Босне и Херцеговине, донесеном крајем 2000. године.

Основни задатак Гендер центра Ф БиХ је подстицање свих институција власти у Федерацији Босне и Херцеговине на предузимање мјера у изградњи босанскохерцеговачког гендер концепта с циљем имплементације принципа равноправности и једнакости полова у свим областима друштвеног живота у Федерацији Босне и Херцеговине.

Дјелокруг Гендер центра Ф БиХ је:

1. прати положај жена и имплементацију њихових загарантованих права у домаћем и међународном законодавству, остварује координацију с Комисијом за једнакост и равноправност полова у Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, те сарадњу са одговарајућом институцијом у Републици Српској
2. учествује у припреми закона, других прописа и општих аката, те при утврђивању мјера од овлашћених министарстава ради остварења једнаког утицаја жена и мушкараца у развојном процесу
3. залаже се и промовише једнака права и могућности за мушкарце и жене, те организује стручне дебате и сличне расправе о овој теми
4. скупља иницијативе у вези са промјеном легислативе с аспекта гендера
5. пружа стручну помоћ у билатералним и мултилатералним односима у вези са гендер политиком, остварује сарадњу с домаћим и међународним невладиним организацијама, те координише имплементацију домаћих и међународних програма
6. координише у изради извјештаја овлашћених тијела, упућених међународним институцијама о преузетим конвенцијама и другим документима из гендер области

Контакт информације:

Гендер центар Федерације Босне и Херцеговине

Хакије Куленовића 12, 71000 Сарајево

Тел: +387 33 665 883; Факс: +387 33 265 200

E-mail: genderc@fgenderc.com.ba

Web: www.fgenderc.com.ba

Назив пројекта

Развој капацитета и партнерства између владе и цивилно друштва за имплементацију Закона о равноправности полова

Кратак опис

УНДП, заједно с агенцијама УНИЦЕФ, ОХЦХР, УНФПА и ИЛО, подржава бх. власти, посебно Гендер агенцију, која је успостављена у оквиру Министарства за људска права и избјеглице, ентитетске Гендер центре и организације цивилног друштва у имплементацији Закона о равноправности полова. Државни парламент усвојио је овај иновативни закон у мају 2003. године. Закон представља први такав свеобухватан и инструменталан закон о равноправности полова на подручју цијеле регије. Пројекат, такође, као један од стратешких циљева, унапређује регионалне мреже у размјени искустава и научених лекција у области имплементације закона између представника цивилног друштва и влада у регији.

Датуми имплементације

Септембар 2003 - август 2005.

Компоненте пројекта

- Подршка успостави и јачање Агенције за равноправност полова БиХ
- Јавне кампање и подизање свијести о Закону о равноправности полова у области јавног учешћа, образовања, здравствствене и социјалне заштите, медија, економских могућности и радне праксе, као и елиминацији насиља базираног на полном основу
- Радионице усмјерене на координаторе у владиним министарствима и на организације цивилног друштва који раде на имплементацији Закона о равноправности полова, што, између осталог, укључује обуку тренера (владине представнике, представнике правног система, наставнике и организације цивилног друштва)
- Организовање регионалних конференција за размјену научених лекција и најбољих примјера из праксе

Циљеви

- Подршка и промоција равноправности полова, као основу за реализацију развојних процеса у земљи, базираних на људским правима.
- Развој кључних капацитета и партнерства између влада и цивилног друштва за равноправност полова

Користи од пројекта

- Свјесност и разумијевање равноправности полова код шире јавности
- Успостављена државна Гендер агенција
- Повећана повезаност и сарадња бх. власти и цивилног друштва
- Јаснија ситуација о стварном стању и подацима о равноправности полова
- Повећани институционални капацитети бх. власти (легислатива/извршна власт/судство) за промоцију равноправности полова
- Јача регионална мрежа између цивилног друштва и влада у области равноправности полова.

Вриједност пројекта

412.000 америчких долара

Донатори

УНДП 100.000 долара; Јапан Њомен ин Девелопмент Фунд 275.000 долара; Канадска међународна развојна агенција 37.000 канадских долара

Партнери

Министарство за људска права и избјеглице БиХ и ентитетски Гендер центри

Контакт

Армин Сирчо, виши портфолио менаџер/Гендер Фоцал Поинт
Клелија Балта, менаџерица пројекта

УНДП - Босна и Херцеговина
Маршала Тита 48, Сарајево - БиХ
Тел: +38733 276 836
Факс: +387 33 665 681
е-маил: асирцо@ундп.ба

Пројект

РАЗВОЈ КАПАЦИТЕТА И ПАРТНЕРСТВА ИЗМЕЂУ ВЛАДА И ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ЗАКОНА О РАВНОПРАВНОСТИ НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ -ПАРТНЕРИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОЈЕКТА

Бр.	Организација	Контакт	Адреса	Тел/Факс	Емаил
1.	Амица	Весна Јовановић	М.Тита бб Сребреница	Тел: 056 385 679	амицас@блиц.нет
2.	Фондација локалне демократије	Јасна Мујезиновић	Бравацилук бб	Тел: 033 236 899 033 237 240	адл@бих.нет.ба
3.	Хелсиншки парламент грађана	Лидија Живановић	Петра Рађеновића 25 Бања Лука	Тел: 051 301 526 Моб: 065 615 535	хцабл@блиц.нет
4.	Лара	Мара Радовановић	Београдска 38 Бијељина	Тел: 055 220 255 Факс: 055 220 251	лара@рстел.нет
5.	ЛиЊоман	Емира Ходзић	Стјепана Радића 15 Ливно	Тел: 034 202 166	емира.ходзиц@тел.нет.ба
6.	Медица	Маријана Сењак	Мокушнице 10 Зеница	Тел: 032 280 311 032 287 107	медица1@бих.нет.ба
7.	Мост	Боса Милетић	Видовданска 11 Вишеград	Тел: 058 620 403	уз_мост@јахоо.цом
8.	Природа	Жељана Пјевалица	Св.Саве/Ватрогасни дом Братунац	Тел: 056 881 662	природа@теол.нет
9.	Про ет Цонтра	Драган Дражић	4.јули бб Приједор	Тел: 052 234 826 Моб: 065 904 484	пец@теол.нет

Бр.	Организација	Контакт	Адреса	Тел/Факс	Email
10.	Референтна група	Санела Шехић	Кластерска 3 Тузла	Тел: 035 249 150 035 257 240	ргтузла@ргтузла.орг
11.	Удружене јене	Лана Јајчевић	Краља П.И Карађорђевића 70/III, Банја Лука	Тел: 051 219 639 Факс: 051 619 638	натасап@инеццо.нет
12.	Удруж. жена Ромкиња Боља будућност	Индира Бајрамовић	Ратка Векића ИИ Тузла	Тел: 035 287 259 Моб: 061 739 740	узбб@хотмаил.цом
13.	Викторија 99	Сенка Зулум	Краља Томислава бб Јајце	Тел: 030 658 069	уз.викторија99@тел.нет.ба
14.	Здравље и срце	Душко Вулић	Марка Липовца 1б Бања Лука	Тел: 051 343 362 Факс: 051 206 710	инфо@здрављеисрце.орг
15.	Жена БиХ	Азра Хасанбеговић	Трг Ивана Крндеља Мостар	Тел: 036 550 339 Факс: 036 550 334	зенабих@цоб.нет.ба
16.	Женски центар	Љиљана Чичковић	Хрупјела 69 Требиње	Моб: 065 603 718 Факс: 059 225 767	женски_центар_требинје@палеол.нет
17.	Жене са Уне	Хатица Печенковић	Крупска 26 Бихаћ	Тел: 037 220 855 Моб: 061 187 610	жена-уна@бих.нет.ба
18.	Жене за жене интернационал	Амира Драковац Разија Бошнјак	Џемала Биједића 172 ц Сарајево/Горажде	Тел: 033 469 971 038 221 608	генерал@зенеазене.ба
19.	Жене женама	Нуна Звиздић	Анте Фиамега 14 б Сарајево	Тел: 033 645 234 Факс: 033 230 810	зене2000@мегател.ба

ZAKON O
RAVNOPRAVNOSTI
SPOLOVA
U BOSNI
I HERCEGOVINI

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Generalni tajnik Ujedinjenih naroda je u nedavnom obraćanju rekao: "Ravnopravnost spolova nije cilj sam za sebe. To je preduvjet za ispunjenje zadaće smanjenja siromaštva, unapređenja održivog razvoja i izgradnje dobrog upravljanja." Ova izjava ima osobitu važnost za Bosnu i Hercegovinu. Da bi bio osiguran pošten i održiv razvojni proces, svi moramo biti odlučni u uključivanju ravnopravnosti spolova u svaki aspekt našega posla.

Usvajanje Zakona o ravnopravnosti spolova na državnoj razini je značajan događaj, koji je pokazao odlučnost države u spremnosti da teži ka ravnopravnosti spolova na svim razinama kreiranja politika. Također, to je najobuhvatniji zakon te vrste usvojen u Jugoistočnoj Europi, koji uključuje sve relevantne sektore društva, preko gospodarstva i pravde, do obrazovanja i medija.

Predlagač i nosilac aktivnosti za izradu Zakona bilo je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine uz koordinaciju Gender centra Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centra Republike Srpske. U izradi teksta Zakona pored predstavnika državnih institucija bili su uključeni i predstavnici nevladinog sektora.

Usvajanje ovoga zakona postignuto je bliskom suradnjom Ujedinjenih naroda, vlade i civilnoga društva. Tehničku potporu pružili su UN skupina za ravnopravnost spolova, koju čine UNDP, UNICEF, UNFPA, UNOHCHR i ILO.

Sada, kada je Zakon usvojen, aktivnosti na implementaciji Zakona u cilju postizanja pune ravnopravnosti spolova moraju početi. Bliska suradnja dužnosnika iz entitetskih i državne Vlade već je dovela do uspostave Agencije za ravnopravnost spolova na državnoj razini, koja je nadležna za praćenje i provedbu Zakona.

Agencija za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini, uz podršku UNDP-a i UN skupina za ravnopravnost spolova, Gender centara Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, implementira projekat u okviru kojeg su osnovane radne skupine za: medije, obrazovanje, javni život, rad, upošljavanje i pristup svim oblicima resursa, zdravlje i socijalnu politiku, te sudske procedure i propise. Zadaća ovih skupina, i drugih dodatnih skupina ukoliko se ukaže potreba za njima, je razvijanje mehanizama za efikasniju primjenu ovog Zakona.

Na kraju, želimo zahvaliti Kanadskoj agenciji za razvoj i Vladi Japana na njihovoj spremnosti da promoviraju ravnopravnost spolova i podrže vlade u Bosni i Hercegovini u provedbi Zakona o ravnopravnosti spolova.

*Jens Toyberg-Frandzen
Rezidentni predstavnik UNDP-a
u Bosni i Hercegovini*

*Mirsad Kebo
Ministar za ljudska prava i izbjeglice
Bosne i Hercegovine*

AGENCIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA BiH

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine utemeljena je Odlukom Vijeća ministara 19.02.2004. godine. Osim praćenja i nadzora nad provedbom Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Agencija obavlja i sljedeće dužnosti:

1. Periodično izrađuje Državni plan akcije za promoviranje ravnopravnosti među spolovima, utemeljen na prijedlozima svih ministarstava na državnoj razini, planu GS, a koji će Ministarstvo predstaviti svake godine Vijeću ministara BiH.
2. Prati primjenu i obavlja koordinaciju djelatnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu implementacije Državnog plana.
3. Priprema godišnja izvješća Vijeću ministara BiH o statusu spolova u BiH na osnovu izvješća GS.
4. Vršiti ocjenjivanje zakona, akata i podzakonskih akata, koje usvaja Vijeće ministara BiH, kako bi se pratilo djelovanje na ravnopravnost spolova i ravnopravnu zastupljenost spolova.
5. Izrađuje metodologiju za ocjenu učinaka državne politike i programa u svezi s ravnopravnošću spolova.
6. Obavlja ostale poslove u svezi sa promocijom ravnopravnosti spolova i provedbom svrhe ovog zakona.

Kontakt informacije:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH
Kulovića br.4
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Tel/fax: + 387 33 204 990

Podržano od strane UNDP-a, CIDA-e i Finske Vlade

ZAKON O
RAVNOPRAVNOSTI
SPOLOVA

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI

**PARLAMENTARNA
SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

161

Na temelju članka IV. 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma, održanoj 22. travnja 2003. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj 21. svibnja 2003. godine, usvojila je:

I OPĆE ODREDBE

ČLANAK 1

Ovim se zakonom uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i garantiraju jednake mogućnosti svim građanima, kako u javnom, tako i u privatnom području društva, te sprečava izravna i neizravna diskriminacija utemeljena na spolu.

ČLANAK 2

Spolovi su ravnopravni.

Puna ravnopravnost spolova garantira se u svim područjima društva, a naročito u području obrazovanja, ekonomiji, zapošljavanju i radu, socijalnoj i zdravstvenoj skrbi, sportu, kulturi, javnom životu i medijima, bez obzira na bračno i obiteljsko stanje.

Diskriminacija na temelju spola i spolne orijentacije zabranjena je.

II DISKRIMINACIJA

ČLANAK 3

Diskriminacija na temelju spola, u smislu ovog zakona, predstavlja svako pravno ili faktičko, izravno ili neizravno razlikovanje, privilegiranje, isključivanje ili ograničavanje utemeljeno na spolu, zbog kojeg se pojedinkama/cima otežava ili negira priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i svakom drugom području javnog života.

Diskriminacija može biti izravna ili neizravna.

Izravna diskriminacija na temelju spola postoji kada je osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu, u istoj ili sličnoj situaciji, a na temelju spola.

Neizravna diskriminacija na temelju spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve, dovede u nepovoljan položaj osobu jednog spola u usporedbi sa osobama drugog spola.

Diskriminacijom na temelju spola ne smatra se norma, kriterij ili praksa koju je moguće objektivno opravdati postizanjem zakonitog cilja, srazmjernog poduzetim nužnim i opravdanim mjerama.

Sukladno stavku 5. ovog članka dozvoljena je uspostava specijalnih mjera s ciljem promoviranja jednakosti i ravnopravnosti spolova i eliminiranja postojeće neravnopravnosti, odnosno zaštite spolova na temelju biološkog određenja.

ČLANAK 4

U smislu ovog zakona smatra se:

- a) **spol:** društveno utemeljena uloga žena i muškaraca u javnom i privatnom životu, za razliku od istog izraza koji daje biološko određenje. Izraz spol u duhu ovog zakona pokazuje značaj koji je unutar društva dat biološkom određenju spola.
- b) **nasilje na temelju spola:** bilo koje djelo koje nanosi fizičku, mentalnu, seksualnu ili ekonomsku štetu ili patnju, kao i prijetnje takvim djelima koje ozbiljno sputavaju osobe da uživaju u svojim pravima i slobodama na načelu ravnopravnosti spolova, u javnom ili privatnom području života, uključujući i trgovinu ljudima radi prisilnog rada, te ograničenje ili proizvoljno lišenje slobode;
- c) **uznemiravanje:** svaka situacija u kojoj dođe do neželjenog ponašanja u svezi sa spolom, a koje ima za cilj i rezultat nanošenje štete dignitetu osobe ili stvaranje zastrašujuće, neprijateljske, ponižavajuće, prijeteeće ili slične situacije;
- d) **seksualno uznemiravanje:** svako ponašanje koje riječima, ili radnjama, ili psihičkim djelovanjem seksualne prirode za cilj ili rezultat ima nanošenje štete dignitetu osobe ili stvaranje zastrašujuće, neprijateljske, ponižavajuće, prijeteeće ili slične situacije, koje je motivirano pripadnošću različitom spolu ili različitom seksualnom orijentacijom, a koje za oštećenu osobu predstavlja nepoželjno fizičko, verbalno, sugestivno i drugo ponašanje;
- e) **poslodavac/ka, zaposlenik/ca, djelatnik/ca:** onako kako je to definirano entitetskim zakonima koji reguliraju radne odnose.

IV OBRAZOVANJE

ČLANAK 5

Svi imaju jednaka prava na obrazovanje, bez obzira na spol.

Obrazovna institucija ne smije vršiti diskriminaciju utemeljenu na spolu u svezi sa:

- uvjetima prijema;
- odbijanjem prijema;
- načinom pružanja usluga i beneficija;
- isključenjem iz procesa obrazovanja;
- vrednovanjem dostignutih rezultata tijekom obrazovanja;
- jednakim uvjetima u stvaranju karijere i profesionalnom usmjeravanju, stručnom usavršavanju i stjecanju diploma;
- u drugim mogućim slučajevima.

ČLANAK 6

Mjerodavne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe osigurat će da planovi, programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sustava koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova.

Sadržaji koji promoviraju jednakost spolova sastavni su dio nastavnog programa za sve razine obrazovanja.

Mjerodavne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe osigurat će učinkovite mehanizme zaštite protiv diskriminacije i seksualnog uznemiravanja i neće poduzimati nikakve disciplinske ili druge kaznene mjere prema osobi zbog činjenice da se on/ona žalio/la na diskriminaciju, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje, ili je svjedočio/la o diskriminaciji, uznemiravanju ili seksualnom uznemiravanju.

ČLANAK 7

Svi su ravnopravni u procesu zapošljavanja na temelju spola.

U suprotnosti je sa ovim zakonom svaka diskriminacija utemeljena na spolu u procesu ponude zapošljavanja, otvorenog oglasa, postupku popune slobodnih radnih mjesta, radnog odnosa i otkaza radnog odnosa, osim u slučajevima predviđenim člankom 3, stavak 5. i 6. ovog zakona.

ČLANAK 8

Zabranjena diskriminacija na temelju spola u radu i radnim odnosima je:

- neprimjenjivanje jednake plaće i drugih beneficija za isti rad, odnosno za rad jednake vrijednosti;
- onemogućavanje napredovanja u poslu pod jednakim uvjetima;
- onemogućavanje jednakih uvjeta za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje;
- neravnomjerna prilagodba radnih i pomoćnih prostorija i opreme poslodavca biološko-fiziološkim potrebama zaposlenika oba spola;
- različit tretman zbog trudnoće, porođaja ili korištenja prava na porodiljski dopust, što uključuje i onemogućavanje povratka na isti ili jednako plaćen posao na istoj razini nakon isteka porodiljskog dopusta, kao i različit tretman muškaraca i žena u svezi sa donošenjem odluke o korištenju dopusta nakon rođenja djeteta;
- bilo koji nepovoljni tretman roditelja ili staratelja u usklađivanju obveza iz obiteljskog i profesionalnog života;
- organiziranje posla, podjele zadaća ili na drugi način određivanja uvjeta rada, otkazivanje radnog odnosa, tako da se na temelju spola ili bračnog statusa zaposleniku dodjeljuje nepovoljniji status u odnosu na druge zaposlenike;
- svaka druga radnja ili djelo koje predstavlja neki od oblika izravne ili neizravne diskriminacije, utvrđene člankom 3, stavak 3. i 4. ovog zakona.

Poslodavac je dužan poduzeti učinkovite mjere s ciljem sprečavanja, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima, utvrđene stavkom 1. ovog članka, te ne smije poduzimati nikakve mjere prema zaposleniku/ci zbog činjenice da se on/ona žalio/la na uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i diskriminaciju na temelju spola.

ČLANAK 9

Opći i posebni kolektivni ugovori trebaju biti usklađeni sa odredbama ovog zakona i osigurati jednake mogućnosti bez obzira na spol.

Sindikati i udruženja poslodavaca imat će posebnu ulogu u osiguranju jednake zaštite prava na rad i uvjeta pri zapošljavanju i osigurati da ne postoji diskriminacija na temelju spola među članovima, bilo da je izravna ili neizravna.

ČLANAK 10

Svi imaju jednaka prava pristupa ekonomskom poslovanju, bez obzira na spol, što podrazumijeva jednak tretman u pristupu svim ekonomskim resursima, privatizaciji, pristupu i korištenju kredita i drugih oblika financijske pomoći, dozvola i registracija za poslovanje, kao i uvjeta za njihovo dobijanje.

Jednak tretman i jednake mogućnosti, te eliminacija diskriminacije bit će osigurani i za žene na selu, kako bi bio omogućen njihov ekonomski opstanak i opstanak njihove obitelji.

Mjerodavne vlasti osigurat će da zakoni i drugi akti, te mehanizmi koji se odnose na pristup i korištenje socijalne skrbi nisu diskriminirajući na temelju spola, bilo izravno ili neizravno.

VII SOCIJALNA SKRB

ČLANAK 11

Svi imaju jednaka prava na socijalnu skrb bez obzira na spol.

Zabranjena je diskriminacija na temelju spola u uživanju svih oblika socijalnih prava utvrdjenih važećim zakonima, a posebno u slučajevima:

- podnošenja zahtjeva za ostvarivanje bilo kojeg prava iz oblasti socijalne skrbi;
- postupka utvrđivanja i načina korištenja socijalnih prava i utvrđenih beneficija;
- prestanka uživanja utvrđenih prava.

ČLANAK 12

Mjerodavne vlasti osigurat će da zakoni i drugi akti, te mehanizmi koji se odnose na pristup i korištenje socijalne skrbi nisu diskriminirajući na temelju spola, bilo izravno ili neizravno.

VII ZDRAVSTVENA SKRB

ČLANAK 13

Svi imaju jednako pravo na zdravstvenu skrb, dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje obitelji, bez obzira na spol.

Zdravstvene institucije poduzet će sve mjere s ciljem sprečavanja diskriminacije na temelju spola u uživanju svih oblika zdravstvene skrbi.

Mjerodavna tijela vlasti poduzet će posebne mjere s ciljem zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja žena.

VIII SPORT I KULTURA

ČLANAK 14

Svi imaju jednaka prava i mogućnosti sudjelovanja i pristupa sportskom i kulturnom životu bez obzira na spol.

Mjerodavna tijela vlasti, institucije i pravne osobe dužni su poduzeti sve mjere s ciljem sprečavanja diskriminacije na temelju spola, a radi osiguranja jednakih mogućnosti za:

- pristup grani sporta ili kulturnom pravcu;
- razvoj i pružanje potpore pojedinim granama sporta ili kulturnom pravcu;
- dodjeljivanje nagrada zajednice za izuzetna sportska i kulturna dostignuća unutar iste grane sporta ili kulturnog pravca.

IX JAVNI ŽIVOT

ČLANAK 15

Državna tijela i tijela lokalne samouprave, upravljačka tijela kompanija, političke stranke i ostale neprofitne organizacije osigurat će i promovirati ravnopravnu zastupljenost na temelju spola u upravljanju i procesu odlučivanja.

Radi postizanja cilja iz stavka 1. ovog članka, mjerodavne vlasti sačinjit će posebne programe i planove, koji će biti korišteni radi poboljšanja spolne zastupljenosti u tijelima vlasti na svim razinama. Programi i planovi sadržavat će mjere za poboljšanje spolne zastupljenosti.

Radi ravnopravne zastupljenosti spolova, procent učešća spolova u tijelima vlasti na svim razinama, uključujući sudsku, zakonodavnu i izvršnu vlast, kao i sve ostale javne službe, povjerenstva i odbore, uključujući i sudjelovanje u tijelima koja predstavljaju državu na međunarodnoj razini, u pravilu će odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova.

ČLANAK 16

Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol.

Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol.

Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

ČLANAK 17

Zabranjen je svaki oblik nasilja u privatnom i javnom životu na temelju spola.

Mjerodavne vlasti poduzet će odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja na temelju spola u javnom i privatnom području života, te osigurati instrumente pružanja zaštite, pomoći i naknade žrtvama.

Mjerodavne vlasti će također poduzeti mjere prevencije nasilja utemeljenog na spolu, osobito u području obrazovanja, radi eliminacije predrasuda, običaja i svih drugih praksi utemeljenih na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kojeg spola, kao i na stereotipnim ulogama muškaraca i žena. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na edukaciju i podizanje svijesti među državnim službenicima, u javnosti i sl.

XII STATISTIČKE EVIDENCIJE

ČLANAK 18

Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima na svim razinama, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim poduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu.

Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, sukladno stavku 1. ovog članka, moraju biti sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti.

XIII SUDSKA ZAŠTITA

ČLANAK 19

Svatko kome je povrijeđeno pravo osigurano ovim zakonom može pokrenuti odgovarajući postupak pred mjerodavnim sudom.

Tužba mjerodavnom sudu može se podnijeti i prije okončanja, odnosno i bez pokretanja postupka zaštite kod poslodavca.

ČLANAK 20

Diskriminacija u smislu ovog zakona, nasilje na temelju spola, te uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, utemeljeni na spolu, predstavljaju osnovu za naknadu štete. U tom slučaju, primjenjivat će se odredbe Zakona o obligacionim odnosima i odredbe odgovarajućih Zakona o parničnom i Zakona o izvršnom postupku.

Sve odluke mjerodavnih sudskih tijela u povodu povrede neke od odredbi ovog zakona, bit će dostavljene Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Središtu za ravnopravnost i jednakost spolova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Gender središte FBiH) i Središtu za ravnopravnost i jednakost spolova Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Gender središte RS).

ČLANAK 21

Mjerodavna tijela vlasti na svim razinama poduzet će sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provedbe odredbi propisanih ovim zakonom po područjima, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- donošenje programa mjera radi postizanja jednakosti spolova u svim područjima i na svim razinama vlasti;
- donošenje novih ili izmjenu postojećih zakona radi usklađivanja sa odredbama ovog zakona;
- osiguranje sudske zaštite, kako građanske, tako i krivične, u svim slučajevima povrede odredbi ovog zakona;
- osiguranje vođenja statističkih podataka razvrstanih po spolu u svim gospodarskim subjektima, privatnim i državnim poduzećima, državnim i javnim organizacijama i institucijama, kao i pristupa ovim informacijama.

XVI PRAĆENJE I NADZOR NAD PROVEDBOM OVOG ZAKONA

ČLANAK 22

Nadzor nad provedbom ovog zakona obavlja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

Radi praćenja primjene ovog zakona, u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice utemeljuje se Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine organizira se i radi sukladno posebnoj odluci, koju, na prijedlog Ministarstva iz stavka 1. ovog članka, donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

ČLANAK 23

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine osobito obavlja sljedeće dužnosti:

1. Periodično izrađuje Državni plan akcije za promoviranje ravnopravnosti među spolovima, utemeljen na prijedlozima svih ministarstava na državnoj razini, planu Gender središta FBiH i planu Gender središta RS, a koji će Ministarstvo predstaviti svake godine Vijeću ministara Bosne i Hercegovine radi usvajanja;
2. Prati primjenu i vrši koordinaciju djelatnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu implementacije Državnog plana iz točke 1. ovog članka;
3. Priprema godišnja izvješća Vijeću ministara Bosne i Hercegovine o statusu spolova u BiH na temelju izvješća Gender središta FBiH i Gender središta RS;
4. Obavlja ocjenjivanje zakona, akata i podzakonskih akata, koje usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kako bi pratilo djelovanje na ravnopravnost i ravnopravnu zastupljenost spolova;
5. Izrađuje metodologiju za ocjenu učinaka državne politike i programa u svezi sa ravnopravnošću spolova;

6. Obavlja ostale poslove u svezi sa promocijom ravnopravnosti spolova i provedbom svrhe ovog zakona. Gender središte FBiH i Gender središte RS imaju pravo ispitivati kršenja ovog zakona na zahtjev ministarstava, građana, nevladinih organizacija ili na vlastitu inicijativu.

ČLANAK 24

Gender središte FBiH i Gender središte RS, također, prate i nadgledaju provedbu zakona i najmanje jednom godišnje o tome izvješćuju Ministarstvo.

Pri izradi izvješća iz stavka 2. ovog članka, dužni su surađivati i konzultirati se sa nevladinim sektorom, naročito organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava.

Gender središte FBiH i Gender središte RS starat će se da se na svim razinama vlasti vodi izbalansirana politika jednakosti spolova, te će u svezi s tim pitanjem surađivati sa nevladinim organizacijama i sindikatima.

Gender središte FBiH i Gender središte RS mogu u bilo koje vrijeme prezentirati posebna izvješća Ministarstvu.

Sva izvješća Gender središta FBiH i Gender središta RS bit će objavljena u javnosti.

ČLANAK 25

Gender središte FBiH i Gender središte RS imaju pravo ispitivati kršenja ovog zakona na zahtjev ministarstava, građana, nevladinih organizacija ili na vlastitu inicijativu.

Gender središte FBiH i Gender središte RS sudjeluju u davanju inicijative i pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, te pri utvrđivanju mjera radi ostvarivanja jednakosti i ravnopravnosti spolova.

O svojim nalazima Gender središte FBiH i Gender središte RS sačinjit će izvješće i preporuke, koje će dostaviti mjerodavnim tijelima i zainteresiranim osobama.

U slučaju da Gender središte FBiH ili Gender središte RS utvrdi da je do povrede ravnopravnosti spolova došlo usljed nesuglasnosti zakonskog ili podzakonskog akta s ovim zakonom, dat će inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune tog propisa.

Poslovníkom o radu Gender središta FBiH i Gender središta RS bit će razrađen detaljan postupak iz prethodnih stavaka.

ČLANAK 26

Mjerodavna tijela vlasti i druge državne institucije, poslodavci, te druge pravne i fizičke osobe, dužni su pružiti sve potrebne informacije i omogućiti uvid u dokumentaciju na zahtjev Agencije, Gender središta FBiH i Gender središta RS odmah, a najkasnije u roku od 15 dana.

XVII KAZNE NE ODREDBE

ČLANAK 27

Tko na temelju spola vrši nasilje, uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, opisano odredbama članka 4. ovog zakona, bit će kažnjen za krivično djelo kaznom zatvora u trajanju od 6 mjeseci do 5 godina.

Gonjenje se poduzima po službenoj dužnosti.

ČLANAK 28

Novčanom kaznom od 1.000 KM do 30.000 KM bit će kažnjena za prekršaj pravna osoba ako:

1. ne poduzme odgovarajuće mjere i učinkovite mehanizme zaštite protiv diskriminacije na temelju spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja;
2. ne poduzme odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja zabranjene diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima, kako je definirano člankom 7. i 8. ovog zakona;
3. ne osigura planove, programe i metodologije u obrazovnim institucijama, koji će garantirati eliminaciju stereotipnih programa, koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost među spolovima;
4. ne razvrstava po spolu statističke podatke i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju;
5. ne omogući javnosti uvid u statističke podatke koji se vode shodno ovom zakonu;
6. na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način predstavlja bilo koju osobu javno, s obzirom na spol.

Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka bit će kažnjena novčanom kaznom od 100 KM do 1000 KM i odgovorna osoba u pravnoj osobi, kao i pojedinci koji samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom sredstvima u svojini građana.

Nijedna odredba ovog članka ne može se tumačiti kao ograničavanje ili umanjivanje prava na vođenje krivičnog ili građanskog postupka, pod uvjetima propisanim ovim zakonom.

Do donošenja odgovarajućeg zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine, prekršajni postupak po odredbama ovog zakona vodit će organi nadležni za ovaj postupak u entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Novčana kazna naplaćuje se u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

Rješenja o prekršajima izvršavaju se sukladno važećim zakonom entiteta, odnosno Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

ČLANAK 29

Procesuiranje i donošenje odluka zbog krivičnog djela i djela prekršaja utvrđenih ovim zakonom hitne je prirode i ima prioritet u radu mjerodavnih tijela.

**XVIII PRIJELAZNE I
ZAVRŠNE ODREDBE****ČLANAK 30**

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predložit će utemeljenje agencije za ravnopravnost spolova u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi, bit će usklađeni sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci.

ČLANAK 30

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u " Službenom glasniku BiH ".

PS BiH broj 56/03
21.svibanj 2003. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Šefik Džaferović, s.r.

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Velimir Jukić, s.r.

INSTITUCIONALNI
MEHANIZMI ZA
GENDER PITANJA NA
DRŽAVNOJ RAZINI

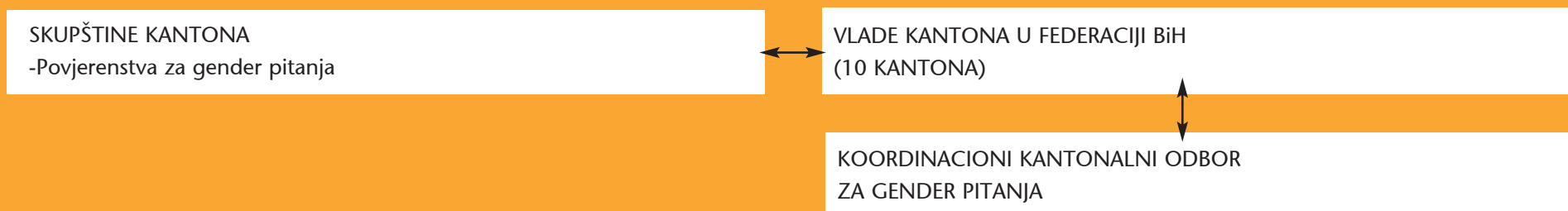
INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA DRŽAVNOJ RAZINI

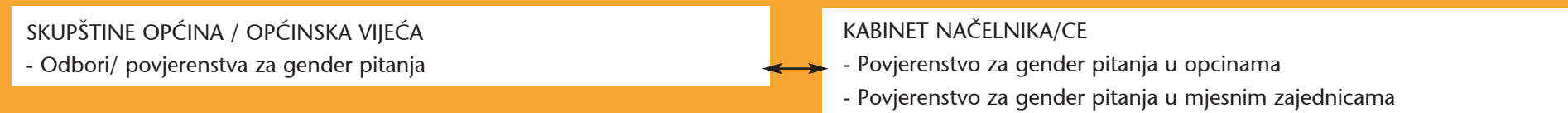
INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA ENTITETSKOJ RAZINI

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA KANTONALNOJ RAZINI (F BiH)

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA NA OPCINSKOJ RAZINI (F BiH I RS)

GENDER SREDIŠTE VLADE REPUBLIKE SRPSKE

Središte za jednakost i ravnopravnost spolova (Gender središte) utemeljeno je Odlukom Vlade Republike Srpske krajem 2001. godine. Utemeljenje ovakvog tijela na entitetskoj razini bio je jedan od uvjeta za ulazak Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope.

Naša vizija je da kao središte postanemo značajan čimbenik u stvaranju boljeg i humanijeg društva u Republici Srpskoj, u kome će muškarci i žene ravnopravno sudjelovati, stvarati i dijeliti dobrobit, uz međusobnu toleranciju i puno uvažavanje svih ljudskih prava.

Naša misija je uvođenje jednakosti i ravnopravnosti spolova u sva područja društvenog života u Republici Srpskoj kroz zakone, politike i programe, u suradnji sa domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama, kao i provedba načela gender jednakosti, propisanih međunarodnim konvencijama i sporazumima koje je ratificirala naša zemlja.

Mandat Gender središta je da:

- prati položaj žena i implementaciju njihovih zagarantiranih prava,
- ostvaruje koordinaciju sa Odborom za društveni položaj žene i ravnopravnost među spolovima u Narodnoj Skupštini RS,
- ostvaruje suradnju sa institucijama u Federaciji BiH, kao i na državnoj razini,
- sudjeluje u pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, radi ostvarenja jednakih prava i obveza u razvojnom procesu,
- sakuplja inicijative za promjenu zakonodavstva sa aspekta gendera,
- pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralnim odnosima u svezi sa politikom spolova,
- ostvaruje suradnju sa domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa,
- sudjeluje u izradi izvješća ovlaštenih tijela prema međunarodnim institucijama (Ujedinjeni narodi, Evropska unija, Vijeće Evrope, itd) o stanju po preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender područja,
- informira javnost o bitnim pitanjima ženskih-ljudskih prava,
- surađuje sa Vladom i predstavlja savjetodavno tijelo u području odnosa među spolovima - ljudskih prava.

Kontakt informacije:

Gender središte Vlade Republike Srpske;

Vase Pelagića 21, 78000 Banja Luka; Bosna i Hercegovina;

Tel: + 387 51 225 031; Faks: + 387 51 225 032

E-mail: gcrsoffice@blic.net

Web: www.gc.vladars.net

GENDER SREDIŠTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Središte za jednakost i ravnopravnost spolova u Federaciji Bosne i Hercegovine (Gender središte) utemeljeno je Uredbom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, donesenom krajem 2000. godine.

Temeljni zadatak Gender središta F BiH je podsticanje svih institucija vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine na poduzimanje mjera u izgradnji bosanskohercegovačkog gender koncepta s ciljem provedbe načela ravnopravnosti i jednakosti spolova u svim područjima društvenog života u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Djelokrug Gender središta F BiH je:

1. prati položaj žena i implementaciju njihovih zagwarantiranih prava u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu, ostvaruje koordinaciju s Povjerenstvom za jednakost i ravnopravnost spolova u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, te suradnju sa odgovarajućom institucijom u Republici Srpskoj
2. sudjeluje u pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, te pri utvrđivanju mjera od ovlaštenih ministarstava radi ostvarenja jednakog utjecaja žena i muškaraca u razvojnom procesu
3. zalaže se i promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene, te organizira stručne debate i slične rasprave o ovoj temi
4. skuplja inicijative u svezi sa promjenom legislative s aspekta gendera
5. pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralnim odnosima u svezi sa gender politikom, ostvaruje suradnju s domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa
6. koordinira u izradi izvješća ovlaštenih tijela, upućenih međunarodnim institucijama o preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender oblasti

Kontakt informacije:

Gender središte Federacije Bosne i Hercegovine

Hakije Kulenovića 12, 71000 Sarajevo

Tel: +387 33 665 883; Fax: +387 33 265 200

E-mail: genderc@fgenderc.com.ba

Web: www.fgenderc.com.ba

Naziv projekta

Razvoj kapaciteta i partnerstva između vlade i civilnog društva za implementaciju Zakona o ravnopravnosti spolova

Kratak opis

UNDP, zajedno s agencijama UNICEF, OHCHR, UNFPA i ILO, podržava bh. vlasti, posebno Gender agenciju, koja je utemeljena u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, entitetska Gender središta i organizacije civilnog društva u implementaciji Zakona o ravnopravnosti spolova.

Državni parlament usvojio je ovaj inovativni zakon u svibnju 2003. godine. Zakon predstavlja prvi takav sveobuhvatan i instrumentalan zakon o ravnopravnosti spolova na području cijele regije. Projekt, također, kao jedan od strateških ciljeva, unapređuje regionalne mreže u razmjeni iskustava i naučenih lekcija u oblasti implementacije zakona između predstavnika civilnog društva i vlada u regiji.

Datumi implementacije

Rujan 2003 - kolovoz 2005

Komponente projekta

- Potpora uspostavi i jačanje Agencije za ravnopravnost spolova BiH
- Javne kampanje i podizanje svijesti o Zakonu o ravnopravnosti spolova u oblasti javnog sudjelovanja, obrazovanja, zdravstvene i socijalne skrbi, medija, ekonomskih mogućnosti i radne prakse, kao i eliminaciji nasilja utemeljenog na spolnoj osnovi
- Radionice usmjerene na koordinate u vladinim ministarstvima i na organizacije civilnog društva koji rade na implementaciji Zakona o ravnopravnosti spolova, što, između ostalog, uključuje obuku trenera (vladine predstavnike, predstavnike pravnog sustava, nastavnike i organizacije civilnog društva)
- Organiziranje regionalnih konferencija za razmjenu naučenih lekcija i najboljih primjera iz prakse

Ciljevi

- Potpora i promocija ravnopravnosti spolova, kao temelju za realizaciju razvojnih procesa u zemlji utemeljenih na ljudskim pravima.
- Razvoj ključnih kapaciteta i partnerstva između vlada i civilnog društva za ravnopravnost spolova.

**Koristi
od projekta**

- Svjesnost i razumijevanje ravnopravnosti spolova kod šire javnosti
- Uspostavljena državna Gender agencija
- Povećana povezanost i suradnja bh. vlasti i civilnog društva
- Jasnija situacija o stvarnom stanju i podacima o ravnopravnosti spolova
- Povećani institucionalni kapaciteti bh. vlasti (legislativa/izvršna vlast/sudstvo) za promociju ravnopravnosti spolova
- Jača regionalna mreža između civilnog društva i vlada u području ravnopravnosti spolova.

**Vrijednost
projekta**

412.000 američkih dolara

Donatori

UNDP 100.000 dolara; Japan Women in Development Fund 275.000 dolara; Kanadska međunarodna razvojna agencija 37.000 kanadskih dolara

Partneri

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i entitetska Gender središta

Kontakt

Armin Sirčo, viši portfolio menadžer/Gender Focal Point
Klelija Balta, menadžerica projekta

UNDP - Bosna i Hercegovina
Maršala Tita 48, Sarajevo - BiH
Tel: +38733 276 836, Fax: +387 33 665 681
e-mail: asirco@undp.ba

Projekt

RAZVOJ KAPACITETA I PARTNERSTVA IZMEĐU VLADA I CIVILNOG DRUŠTVA NA IMPLEMENTACIJI ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

NEVLADINE ORGANIZACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI -PARTNERI U IMPLEMENTACIJI PROJEKTA

Br.	Organizacija	Kontakt	Adresa	Tel/Fax	Email
1.	Amica	Vesna Jovanović	M.Tita bb Srebrenica	Tel: 056 385 679	amicas@blic.net
2.	Fondacija lokalne demokratije	Jasna Mujezinović	Bravadžiluk bb	Tel: 033 236 899 033 237 240	adl@bih.net.ba
3.	Helsinški parlament građana	Lidija Živanović	Petra Rađenovića 25 Banja Luka	Tel: 051 301 526 Mob: 065 615 535	hcabl@blic.net
4.	Lara	Mara Radovanović	Beogradska 38 Bijeljina	Tel: 055 220 255 Fax: 055 220 251	lara@rstel.net
5.	Li-Woman	Emira Hodžić	Stjepana Radića 15 Livno	Tel: 034 202 166	emira.hodzic@tel.net.ba
6.	Medica	Marijana Senjak	Mokušnice 10 Zenica	Tel: 032 280 311 032 287 107	medica1@bih.net.ba
7.	Most	Bosa Miletić	Vidovdanska 11 Višegrad	Tel: 058 620 403	uz_most@yahoo.com
8.	Priroda	Željana Pjevalica	Sv.Save/Vatrogasni dom Bratunac	Tel: 056 881 662	priroda@teol.net
9.	Pro et Contra	Dragan Dražić	4.juli bb Prijedor	Tel: 052 234 826 Mob: 065 904 484	pec@teol.net

Br.	Organizacija	Kontakt	Adresa	Tel/Fax	Email
10.	Referentna grupa	Sanela Šehić	Klosterska 3 Tuzla	Tel: 035 249 150 035 257 240	rgtuzla@rgtuzla.org
11.	Udružene žene	Lana Jajčević	Kralja P.I Karadžorđevića 70/II, Banja Luka	Tel: 051 219 639 Fax: 051 619 638	natasap@inecco.net
12.	Udruž. žena Romkinja Bolja budućnost	Indira Bajramović	Ratka Vekića II Tuzla	Tel: 035 287 259 Mob: 061 739 740	uzbb@hotmail.com
13.	Viktorija 99	Senka Zulum	Kralja Tomislava bb Jajce	Tel: 030 658 069	uz.viktorija99@tel.net.ba
14.	Zdravlje i srce	Duško Vulić	Marka Lipovca 1b Banja Luka	Tel: 051 343 362 Fax: 051 206 710	info@zdravljeisrce.org
15.	Žena BiH	Azra Hasanbegović	Trg Ivana Krndelja Mostar	Tel: 036 550 339 Fax: 036 550 334	zenabih@cob.net.ba
16.	Ženski centar	Ljiljana Čičković	Hrupjela 69 Trebinje	Mob: 065 603 718 Fax: 059 225 767	zenski.centar.trebinje@paleol.net
17.	Žene sa Une	Hatidža Pečenković	Krupska 26 Bihać	Tel: 037 220 855 Mob: 061 187 610	zena-una@bih.net.ba
18.	Žene za žene internacional	Amira Drakovac Razija Bošnjak	Džemala Bijedića 172 c Sarajevo/Goražde	Tel: 033 469 971 038 221 608	general@zenezazene.ba
19.	Žene ženama	Nuna Zvizdić	Ante Fiamega 14 b Sarajevo	Tel: 033 645 234 Fax: 033 230 810	zene2000@megatel.ba

Postizanje demokracije unaprijed pretpostavlja postojanje stvarnog partnerstva između muškarca i žene u vođenju poslova društva, u kome oni rade u uslovima ravnopravnosti i komplementarnosti, uzajamno se obogaćujući svojim razlikama. (čl.4)

Demokracija se zasniva na pravu svakoga da sudjeluje u upravljanju javnim poslovima; ona stoga zahtijeva postojanje predstavničkih institucija na svim razinama, a posebno parlamenta, u kome su predstavljene sve komponente društva i koje imaju potrebna ovlaštenja i sredstva da izraze volju naroda kroz zakonodavni proces i nadgledanjem poslova upravljanja. (čl. 11)

Univerzalna Deklaracija o demokraciji

The achievement of democracy presupposes a genuine partnership between men and women in the conduct of the affairs of society in which they work in equality and complementarity, drawing mutual enrichment from their differences. (Article 4)

Democracy is founded on the right of everyone to take part in the management of public affairs; it therefore requires the existence of representative institutions at all levels and, in particular, a Parliament in which all components of society are represented and which has the requisite powers and means to express the will of the people by legislating and overseeing government action.. (Article 11)

Universal Declaracion on Democracy

равноправности равноправности полова Law on Gender Equality spolova